

Palestine m. 206
27 April 1939.

Den norske Arkiv-Gave til Danmark

Gaven er – siger den norske Regering – Udtryk for den Venskabsaand, som altid skal raade mellem Norge og Danmark

PAA Rigsarkivets Jubilæumsdag modtog Udenrigsminister, Dr. Munch gennem det herværende norske Gesandtskab Meddelelse om, at den norske Regering vilde overdrage til Danmark en Række Arkivalier, som har særlig Interesse for Danmark. Udenrigsministeriet har nu offentliggjort Meddelelsen herom fra den norske Chargé d'affaires Collin og den danske Regerings Tak til Norge. Noten fra den norske Chargé d'affaires lød saaledes:

„Hr. Udenrigsminister.

Efter Paalæg fra min Regering har jeg den Ære at give Deres Ekscellence Meddelelse om, at den norske Regering i Gaar har truffet Beslutning om, at den vil overgive den danske Regering nogle Samlinger af Arkivalier, som nu findes i Norge, men som min Regering mener hellere bør opbevares i danske Arkiver. Jeg vedlægger i Afskrift in duplo en Liste over disse Arkivalier. Den indeholder fem Grupper:

1. Sager vedrørende Christiørn 2 (München-Samlingen).
2. Danske Diplomer 1383—1728,
3. Sager fra Finanskollegiet,
4. Sager fra forskellige Arkiver,
5. Sager fra Halvor Andersens Samlinger i Universitetsbiblioteket.

Det er den norske Regering en Glæde paa denne Maade at kunne hjælpe til at løse Spørgsmaal, om hvilke der har været Uenighed mellem de to Lande.

Det siger sig selv, at de principielle Synspunkter, som hver Regering for sig maatte have, ikke paa nogen Maade præjudiceres ved den frivillige Overgivelse, der her er Tale om. Min Regering haaber, at den Venskabsaand, som

den hermed har villet give Udtryk for, skal raade i alle Forhold mellem de to Lande. Jeg beder Dem, Hr. Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

(sign.) Georg Collin,

Chargé d'affaires a. t.

Danmarks Tak

Udenrigsministeren har derefter sendt den herværende norske Chargé d'affaires følgende Note af 21. d. M.:

„Hr. Chargé d'affaires.

Paa Det danske Rigsarkivs 50 Aars Jubilæumsdag den første April 1939 har De overrakt mig en Note, hvori De har meddelt, at den norske Regering har besluttet til den danske Regering at afgive nogle Samlinger af Arkivsager, nemlig Sager vedrørende Christian den Anden (den saakaldte München-Samling), danske Diplomer 1387—1728, Sager fra Finanskollegiet, fra forskellige Arkiver og fra Halvor Andersens Samlinger.

I det jeg har den Ære at bekræfte Modtagelsen af denne Note, beder jeg Dem overbringe den norske Regering den danske Regerings oprigtige Tak for den tilbudte Gave, der udgør en meget værdifuld Samling af Arkivalier vedrørende Danmarks Historie.

Den danske Regering modtager med stor Glæde denne Gave fra Norge som Vidnesbyrd om et Venskab, der møder hjertelig Genklang i det danske Folk. Regeringen deler fuldtud med den norske Regering Haabet om, at dette Venskab maa komme til Udtryk i alle Forhold mellem de to Lande.

Modtag, Hr. Chargé d'affaires, Forsikringen om min udmærkede Højagtelse.

P. Munch.”

Fidus Tegn m.
4 april 1939.

Opgjøret i arkiv-saken.

Det gode forhold mellom det norske og danske riksarkiv bærer frukt.

Riksarkivar Linvald (til v.) og riksarkivar Steinnes.

De danske aviser meddeler at riksantikvar Steinnes' meddelelse om den store norske gave av arkivsaker til Danmark kom „som en bombe" på dem som var til stede ved det danske riksarkivs femtiårs jubileum. „Et Sus af Betagelse gik gennem den store Forsamling ved denne Meddelelse, og et demonstrativt Bifald slog op mod den stille og ubevægelige norsk Rigsarkivar, da han rolig satte sig paa sin Plads", heter det i Politikens malende referat.

For de innvidde kommer nyheten kanskje ikke fullt så overraskende. Det såkalte Kristian II's arkiv har vært vårt gode kort på hånden under de meget omskrevne og omtalte arkivforhandlinger, og her hjemme har man lenge vært på det rene med at det eventuelt måtte avståes, hvis danskene la godviljen til overfor oss. Kristian II's arkiv har i hundre år vært et ønskemål

for det danske riksarkiv, men det er i sig selv lite mot alle de spesi-fikt norske arkivsakene vi har søkt å få fra Danmark. Når ordningen av dette spørsmålet har trukket så lenge ut, er det ikke nordmennene som har skylden. Danskene inntok i lang tid det standpunkt at intet skulde utleveres, og selv så sent som i 1929, da det blev ned-satt en norsk-dansk forhandlings-komité, møtte tanken motstand fra konservativt dansk hold. I de siste årene er imidlertid de danske myn-digheters innstilling blitt en helt annen, og efter den store sending norske arkivalia som kom fra riks-

arkivet i København for en tid si-den, takket være særlig minister Kaufmans innsats, var det helt na-turlig at Norge gjorde gjengjeld.

Det arkivet som bærer Kristian II's navn er en del av den såkalte München-samlingen, som blev er-hvervet for det norske riksarkiv allerede i 1830 (den omfattet dess-uten også en rekke arkivsaker ved-rørende vår siste erkebiskop, Olav Engelbrektsson). Kristian II's ar-kiv skriver sig fra den tid kongen var landflyktig, det vil si årene 1523—1531, og omfatter blandt an-net brev fra flere av Europas kro-nede hoder. Kristian II var jo både norsk og dansk konge, og samlingen har således fullt ut for-tjent sin plass i vårt riksarkiv. Men samtidig forstår man også godt danskernes interesse av den.

De arkivalia vi fikk fra Dan-mark for et par år siden omfattet en rekke viktige ting, først og fremst diplomene og jordebøkene fra den arnamagnæanske samling — alt sammen ting som blev „lånt" for et par hundre år siden og al-dri sendt tilbake til Norge. Imid-lertid finnes det ennu adskillig kildemateriale til norsk historie i Danmark og man får håpe at det med tiden vil lykkes å få det hjem. Det gode forhold som nu er etablert mellom de to lands riksarkiver skulde love godt i så måte. Og det er verd å merke at de siste utveks-lingene av arkivsaker ikke er re-sultatet av offentlige forhandlin-ger, men av samarbeid mellom ar-kivmyndighetene direkte.

'Aftenposten' nr. 170.

3 april 1939.

Verdifull norsk arkivgave til Danmark.

Store dokumentsamlinger, over 3000 nummer
av Christian II's arkiv.

«En merkedag for det dansk-norske forhold»,
sier Danmarks riksarkivar i sin takketale.

Riksarkivar, dr. A. Steinnes,
som overrakte den norske
jubileumsgave.

I anledning av at Dansk Rigsarkiv feirer sitt 50-års jubileum var det lørdag arrangert en festlighet i Rigsarkivet i København. Takket være det norske innslag blev denne festen litt av en begivenhet — en kunde fristes til å bruke uttrykket en politisk begivenhet. Som Berlingske Tidende skriver i sitt referat: «I Historikeres Kreds springer der som bekendt af og til Bomber. I Går ved Rigsarkivets 50 Aars Jubilæum sprang der atter een, men det var een, der for en Gangs Skyld spredte Glæde».

Det som hendte var at den norske riksarkivar dr. Steinnes, som var tilstede, overrakte det jubilerende riksarkiv en stor samling verdifulle dokumenter som gave fra Norge.

Han holdt en tale, hvor han overbragte vårt lands hilsener og lykkønskninger. Han minnet om de 434 års samstyre de to landene hadde hatt, og han mente at de årene hadde satt dype røtter i

ikke minst i det norske.

Så meddelte han at det i statsråd i Oslo fredag blev vedtatt en kongelig resolusjon om at Norge skulde overdra en samling arkivsaker til Danmark.

De arkivsaker det her gjelder er følgende:

1. Over 3000 nummer av den såkalte München-samling, saker fra Christian II, det meste fra hans opphold i utlandet i årene 1523—31. Enkelte nummer er eldre, — det er saker han hadde med seg fra Danmark i 1523.

2. 93 danske diplomer fra tiden 1383 til 1728.

3. 2 pakker med saker som skriver seg fra årene 1784—1809 og som hører hjemme i Finansdepartementets arkiv.

4. 10 pakker med forskjellige dokumenter som hører hjemme i det danske riksarkiv og som er skilt ut under omordningen av det norske riksarkiv.

5. Til slutt noen danske arkivsaker som har ligget i Halvor Andersens samling i Universitetsbiblioteket.

Det viktigste av disse arkivsaker er, uttalte dr. Steinnes, dokumentene fra Christian II's tid. Når man har besluttet å levere disse sakene til Danmark har man helt sett bort fra hvor de hører hjemme etter strengt teoretiske prinsipper. Vi har gått ut fra at et personlig arkiv etter Christian II, selv om han både var norsk og dansk konge, har større interesse for Danmark enn for Norge, og at det derfor er mere på sin plass i det danske riksarkiv.

Taleren uttrykte til slutt ønsket om at det gamle vennskapsforhold mellom Danmark og Norge måtte holde seg like varmt som hittil.

Meddelelsen om gaven blev motatt med stormende bifall.

På Danmarks vegne takket riksarkivar Linvold for den verdifulle gave og gav uttrykk for sin

glede over det gode samarbeide mellom de to arkiver.

— Vi her i Danmark er klar over at vi eier kilder til norsk historie, sa han. Men det pålegger oss bare forpliktelsen til å lette arbeidet her nede for norske historikere. Dette er ikke bare en minnedag, det er også en merkedag for det dansk-norske forhold. Norges gave betyr opfyllelsen av et hundreårig ønske.

Riksarkivaren sluttet med å uttrykke sin glede over at også Danmarks statsminister, centraladministrasjonens ledende menn og danske historikere var til stede, således at ikke bare riksarkivet, men det danske statsstyre og danske videnskapsmenn kunde si Norge takk.

Vidnes Tegn m: 79.
8 april 1939.

1939 mandag 3. april 1939.

Norge skjenker Danmark en samling arkivsaker.

Og ser bort fra hvor de hører hjemme
etter strengt teoretiske begreper.

København, 2. april.
(NTB). I anledning av Dansk Riksarkivs 50 års jubileum var det igår arrangert en festlighet i Riksarkivet hvor bl. a. riksarkivar Steinnes var tilstede. Steinnes holdt en tale og bragte hilsener og lykkønskninger fra Norge. Han minnet de 434 års samstyre Norge og Danmark har hatt og han mente at det hadde satt dype røtter i begge folk, ikke minst i det norske.

Taleren meddelte at det i statsråd i Oslo fredag blev vedtatt en kongelig resolusjon om at Norge skulde overdra en samling arkivsaker til Danmark. De arkivsaker det her gjelder er følgende:

1. Over 3000 numre av den såkalte München-samling, saker fra Christian II, det meste fra hans opphold i utlandet i årene 1523—31. Enkelte numre er eldre, — det er sa-

ker han hadde med sig fra Danmark i 1523.

2. 93 danske diplomer fra tiden 1383 til 1728.

3. 2 pakker med saker som skriver sig fra årene 1784—1809 og som hører hjemme i finansdepartementets arkiv.

4. 10 pakker med forskjellige dokumenter som hører hjemme i det danske riksarkiv og som er skilt ut under omordningen av det norske Riksarkiv.

5. Til slutt noen danske arkivsaker som har ligget i Halvor Andersens samling i Universitetsbiblioteket.

Det viktigste av disse arkivsakerne er, uttalte riksarkivar Steinnes, dokumentene fra Christian II's tid. Når man har besluttet å levere disse sakene til Danmark har man helt sett bort fra hvor de hører hjemme etter strengt teoretiske prinsipper. Vi har gått ut fra at et personlig arkiv etter Christian II, selv om han både var norsk og dansk konge, har større interesse for Danmark enn for Norge.

Taleren uttrykte til slutt ønsket om at det gamle vennsforhold mellom Danmark og Norge måtte holde sig like varmt som hittil.

Polekew 8. 183.
2 April 1939.

Storstilet norsk Gave til det danske Rigsarkiv

Ved Munchenersamlingens Overgivelse til Danmark
opfyldes et aarhundred gammelt Ønske

RIGSARKIVETS 50 Aarsdag fik et festligt Forløb. Fra Morgenstunden vajede Flagene foran Indgangen, Telegrammer fra Nær og fjern strømmede ind, og pragtfulde Blomsterkurve fyldte Kontorerne og den store Læsesal, der i Dagens Anledning var omskabt til et stilfuldt og smukt Receptionslokale. Det var først og fremmest Centraladministrationen og de forskellige historiske videnskabelige Institutioner, der hyldede den 50-årige Jubilar, men sikkert er der fra utallige Mennesker rundt omkring i Landet sendt mange taknemmelige Hilsener til den Institution, ved hvis Hjælp de har været i Stand til at udforske deres Slægts Historie eller faaet udvidet Kundskab til deres Hjemegns særlige Tildragelser.

Rigsarkivet mindes sin store Organisator

Ganske naturligt indledtes Rigsarkivets Festdag med et Besøg paa Frederiksberg Kirkegaard, hvor Rigsarkivar Axel Linvald henlagde en Krans paa A. D. Jørgensens Grav, den Mand, der mere end noge anden har præget dansk Arkivvæsens Organisation og tilrettelagt dets Arbejde. Fra Kirkegården gik Turen videre til Landsarkivet paa Jagtvejen, hvor Rigsarkivaren i Nærværelse af Landsarkivar Knudsen henlagde en Krans ved A. D. Jørgensens Buste. Ved begge disse Besøg var Rigsarkivaren ledsaget af Arkivar Harald Jørgensen, en Sønnesøn af Rigsarkivets store Organisator. Ogsaa senere paa Dagen mindedes man ved flere Lejligheder A. D. Jørgensen, baade paa Grund af hans Indsats som praktisk Arkivembedsmand og for den Betydning, han har haft ved at gøre Statens Arkiver tilgængelige for den arbejdende historiske Videnskab.

Stilfuld Reception i Rigsarkivet

Dagens vigtigste Begivenhed var en stilfuld Reception i Rigsarkivets Læsesal. I denne Festlighed deltog henved 200 Mennesker, og skulde man nævne alle Navnene, maatte man tage Hof- og Statskalenderen til Hjælp. Paa Ministeriets Vegne var mødt Statsminister Stauning, og desuden saa man alle Spidserne inden for Centraladministrationen og Københavns Bystyre. Vi nævner Departementscheferne Graae, Hollbøll, Svendsen, Jespersen, Jonquières, Ulrich, K. H. Kofoed og Cohn. Desuden saas Højesteretspræsident Troels G. Jørgensen, Overpræsident Bülow, Borgmestrene Kaper og Sundbo (den sidste er næsten en daglig Gæst paa Læsesalen), Universitetets Rektor, Professor Bloch, desuden Professorerne Knud Fabricius, Albert Olsen, Oskar Andersen og Arthur Christensen. Endvidere var mødt Museumsdirektørerne Norlund, Andrup og Leo Svane, Kabinetssekretær Barden fleth o. m. fl.

Rigsarkivar Linvald indledte Talerne Række med i korte Træk at opridse dansk Arkivvæsens Historie og forklare Betydningen af det, der skete for 50 Aar siden. Derefter bragte Departementschef Graae Centraladministrationens Tak til Arkivet for dets værdifulde Bidrag til Centraladministrationens Tak til Arkivet for dets værdifulde Bidrag til Centraladministrationens daglige Arbejde, og Professor Aage Friis fremførte en Hilsen fra den historiske Videnskab. Indtil nu var Rigsarkivets Reception forløbet som alle tilsvarende Festligheder, roligt og formfuldendt. Men saa kom den store Overraskelse.

En arhivalsk Bombe

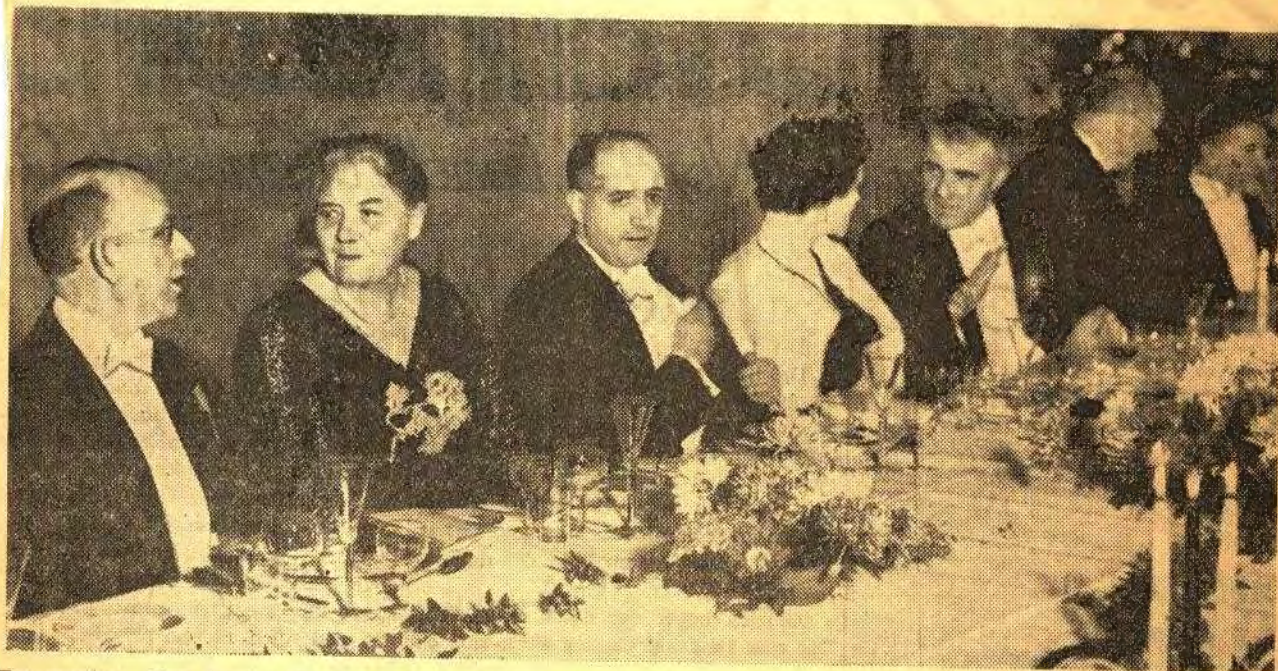
Efter Professor Aage Friis besteg den norske Rigsarkivar Steinnes Talerstolen for lige saa formfuldendt og roligt at overbringe en Hilsen fra Norge. Han omtalte det nære Samarbejde mellem de to Lands Rigsarkiver og talte anerkendende

Ord om de værdifulde Tjenester, som var ydet norsk Videnskab fra Danmark. Med samme urokkelige Ro fik han over til at tale om den Statsraadsbeslutning, som netop i Gaar var blevet truffet i Oslo, ifølge hvilken den stor eraa kaldte München-Samling, foruden mindre Samlinger af andre Arkivalier, skulde udleveres til Danmark. Et Sus af Betagelse gik gennem den store Forsamling ved denne Meddelelse, og et demonstrativt Bifald slog op mod den stille og ubevægelige norske Rigsarkivar, da han roligt satte sig paa sin Plads. München-Samlingen bestaar af

3000 Numre og rummer væsentlige Dele af Kong Christian II's Arkiv fra hans Udlændighedstid. Arkivet var længe forsvundet, men dukkede i Begyndelsen af forrige Aarhundrede op i München, hvorfra det naaede til Oslo. Da Samlingen først og fremmest vedrører dansk Historie, har det været et længe næret Ønske, at Nordmændene vilde udlevere denne Samling. Nu sker det altsaa, og en smukkere og mere kærkommen Gave kunde det danske Rigsarkiv ikke godt modtage paa sin Jubilæumsdag.

"Aftenposten" nr. 631
17 Des. 1937.

Fest for den danske riksarkivar

Fra venstre: Den danske riksarkivar Lindvald, fru utenriksminister Koht, riksarkivar Steinnes, fru minister Kauffmann, professor Seip.

I anledning av overleveringen av de norske arkivsaker fra Danmark gav Riksarkivet igår aftes middag i hotell Bristol for en rekke innbudne, bl. a. såes den danske minister i Oslo Kauffmann og frue, den danske riksarkivar Linvald og frue, fru utenriksminister Koht, Universitetets rektor og en rekke av Universitetets professorer og lærere, riksantikvar Harry Fett, overbibliotekar Munthe m. fl.

Aftenens toastmaster var professor Worm-Müller.

Riksarkivar Steinnes ønsket velkommen til bords og holdt senere aftenens festtale, hvori han nevnte de kulturelle bånd som binder Nor-

ge og Danmark sammen, og uttalte at det som nu var skjedd i arkivsaken, hadde bragt løsningen av det norsk-danske arkivproblem et godt stykke nærmere.

Universitetets rektor, professor Seip, nevnte at den institusjon som ved siden av Riksarkivet kan glede sig mest ved overbringelsen av arkivsakene igår, var Universitetet.

Overbibliotekar Munthe talte for Danmark og rettet sin skål til minister Kauffmann.

Riksarkivar Linvald takket for de mange vennlige ord og fremholdt at det var ham en personlig

tilfredsstillelse å overbringe arkivsakene til Norge. Han hyldet i sin tale den norske historieforskning og gav videre uttrykk for håbet om fortsatt godt samarbeide med det norske riksarkiv, også i løsningen av de opgaver som særlig interesserer de to lands riksarkiver. Til slutt bragte han en hyldest til Norge hvis skal han utbragte.

Minister Kauffmann takket for maten og uttalte håbet om at forholdet mellem Norge og Danmark måtte bli så intimt og hjertelig som mulig. Og det som idag er skjedd, har ført et godt stykke frem i denne retning.

"Aftensbladet" nr. 629
16 Des. 1937.

Norske arkivsaker vender hjem efter et kvart årtusens ophold i utlandet I år kom den danske riksarkivar som skal foreta tilbakeleveringen

For næsten et kvart årtusen siden lånte en høilærd islending, professor Arne Magnussøn, en mengde norske diplomer og andre dokumenter og gav kvittering for lånet. Idag kan disse kvitteringer leveres tilbake og rives i stykker. Klokken 12 skjer nemlig den høitidelige tilbakelevering av ikke mindre enn 1136 gamle norske diplomer fra den Arnemagnæanske samling foruten de tre skinnbøker Bjørgynjar Kalfskinn, biskop Øisteins jordebok og Trondheims eldste kapitelsbok. Og ikke bare det. Vi får også tilbake en rekke verdifulle norske arkivsaker fra det danske riksarkiv, videre Kongsberg Sølvverks arkiv fra Universitetsbiblioteket og et par hundre karter fra det danske Universitetsbibliotek, i tillegg til den sartsamling kong Christian skjenket Norge ivåres, altså en ganske pen slump av de norske arkivsaker som så ofte har nødvendiggjort norske arkivforskernes sikkert meget behagelige Københavnreiser. Det er den fjerde tilbakelevering siden 1814. De forrige fant sted 1820—22, 1848 og 1851.

Mannen som skal foreta den høitidelige tilbakelevering idag, riksarkivar Axel Linvald, kom til Oslo igår aftes og blev magnesiumsforevigt sammen med riksarkivar Asgaut Steinnes under en sne tung felles-nordisk vinterhimmel.

— Hvor meget er det nu egentlig vi får tilbake dennegang? spør vi riksarkivaren.

— Vel 2000 diplomer, 300 pakker og 130—140 bind. Sakene befinner sig i øieblikket i en godsvogn på vei til Oslo.

— Og er forhåpentlig assurert?

— For 100,000 kroner, ja. Men det angir naturligvis ikke den egentlige verdi.

— Er disse saker av den art at danskene nu må hit til Norge for å drive arkivstudier?

— Nei, mesteparten har bare interesse for Norge.

Med tanke på de norske kongelige kopibøker og resolusjonsprotokoller, som våre arkivfolk sukker sterkt efter og som danskene ennå holder på, spør vi riksarkivaren: Hvor meget av de norske arkivsaker befinner sig ennå i Danmark?

Dette vil imidlertid riksarkivaren ikke svare på slik på stående fot. Hans norske kollega svarer spøkefullt på hans vegne: Naturligvis skulde vi ha så meget tilbake at danskene blev nødt til å komme hit og studere.

Og riksarkivar Linvald nikker fornøyd over avløsningen og sier: Vi har pakket arkivsakene sammen på riksarkivet i det mest strålende solskinn og er glad for å kunne levere den tilbake. Det kan jeg også si på egne vegne.

'Fidens Tegn' nr. 292
16 Des. 1937.

Riksarkivar Linvald fra København kom til Oslo igår.

De norske arkivsakerne kommer efter idag.

Riksarkivar Linvald (tilvenstre) og riksarkivar Steinnes på Østbanestasjonen igår kveld. Foto, T. T.

Den danske riksarkivar Axel Linvald ankom til Oslo igår aftes. Som bekjent gjelder hans besøk overrekkelsen av den store gave av norske arkivsaker som hittil har vært opbevar t i Danmark i forskjellige institusjoner, vesentlig Rigsarkivet, Det kgl. bibliotek og Universitetsbiblioteket. Flere ganger før, senest i 1851, har Norge fått utlevert sine arkivsaker fra unionstiden fra København, men siden har det fra dansk side vært betydelig motvilje mot ytterligere tilbakeleveringer. Desto gledeligere er det at dette stridspunkt nu synes å kunne bringes ut av verden. Riktignok er det ikke alle våre gjenværende arkivsaker riksarkivar Linvald dennegang medbringer, men vi gjør oss håp om at Danmarks våknende forståelse for de berettigede norske krav på disse punkter, vil resultere i ytterligere forsendelser. Under alle omstendigheter vil den store danske „gestus” bli mottatt med det beste sinnelag.

Det er ikke så lite vi får tilbakelvert dennegang. Samlingen er forsikret for 100,000 kroner, hvilket selvsagt ikke gir noe begrep om dens egentlige verdi, da den slags dokumenter jo er uerstattelige. Det gjelder fremfor alt norske jordbøker, skattemanntall og matrikler fra tiden 1448 til 1703,

samt karter — deriblandt norske kasse som står på en egen godsfestningskart, — videre pergamentbrev fra norske bispearkiver etc.

Riksarkivar Linvald stiger imidlertid ut av toget bare med en liten koffert i hånden.

— Arkivsakerne kommer imorgen. De er pakket i en veldig

Vi spør riksarkivaren hvordan han føler det å komme hit i et slikt ærend.

— Jeg er selvsagt meget glad for dette, uttaler han.

(Forts. side 13).

Han vil ikke inn på disse problemene.

— Jeg vil ikke si annet enn at jeg er glad for å være her dennegang, sier han.

650,000 tapte arbeids- dager.

den smarkedets egne metoder.
den smarkedet, må bruke ver-
het, som er beregnet på ver-
sannhet i øinene, at en virksom-

Siste nummer av "Arbeidsgive-
ren" har en oversikt over, hvad bla-
det kalles "et beveget revisjonsår".
Det omtaler de mange, til dels høist
spennende forhandlinger, som stort
sett har ført til ordninger.
Imidlertid har man ikke alltid
kunnet undgå brudd på arbeidsfre-
den. Det har vært arbeidsstans i
en rekke fag, slik at man er kom-

ten de mger dess-
skuddvidde. Vi
n, når de kommer
ensen, men vi kan
n, når de fisker på
hvor deres egent-
et drives. Skal vi
mot konkurrente-
je med deres egne
en norsk trålerflå-
r mening er det
ttholde det stand-
hittil har tatt i
et.
ulhyre godt fisker-
for trålerne. —
orsomt å opgi sin
i fisker — vel å
ke friheten fører
ndighet, at den i
I sitt i

— Vil De også gjerne komme
tilbake i samme misjon?

Riksarkivaren svarer bare med
en hjertelig latter som vi ikke for-
mår å fortolke. Riksarkivar Stein-
nes som er møtt frem for å motta
sin danske kollega, sier imidlertid
fast og med et stort smil:

— Før måtte bestandig norske
videnskapsmenn reise til Køben-
havn for å gjøre arkivstudier. Det
beste vilde nu være om vi fikk så
meget tilbake at danske viden-
skapsmenn måtte komme hit.

— Vil dere ikke gjøre nok en
beau geste? spør vi, og gi oss
Tordenskjold tilbake?

Riksarkivar Linvald ler igjen.
Han vil ikke inn på disse proble-
mene.

— Jeg vil ikke si annet enn at
jeg er glad for å være her denne-
gang, sier han.

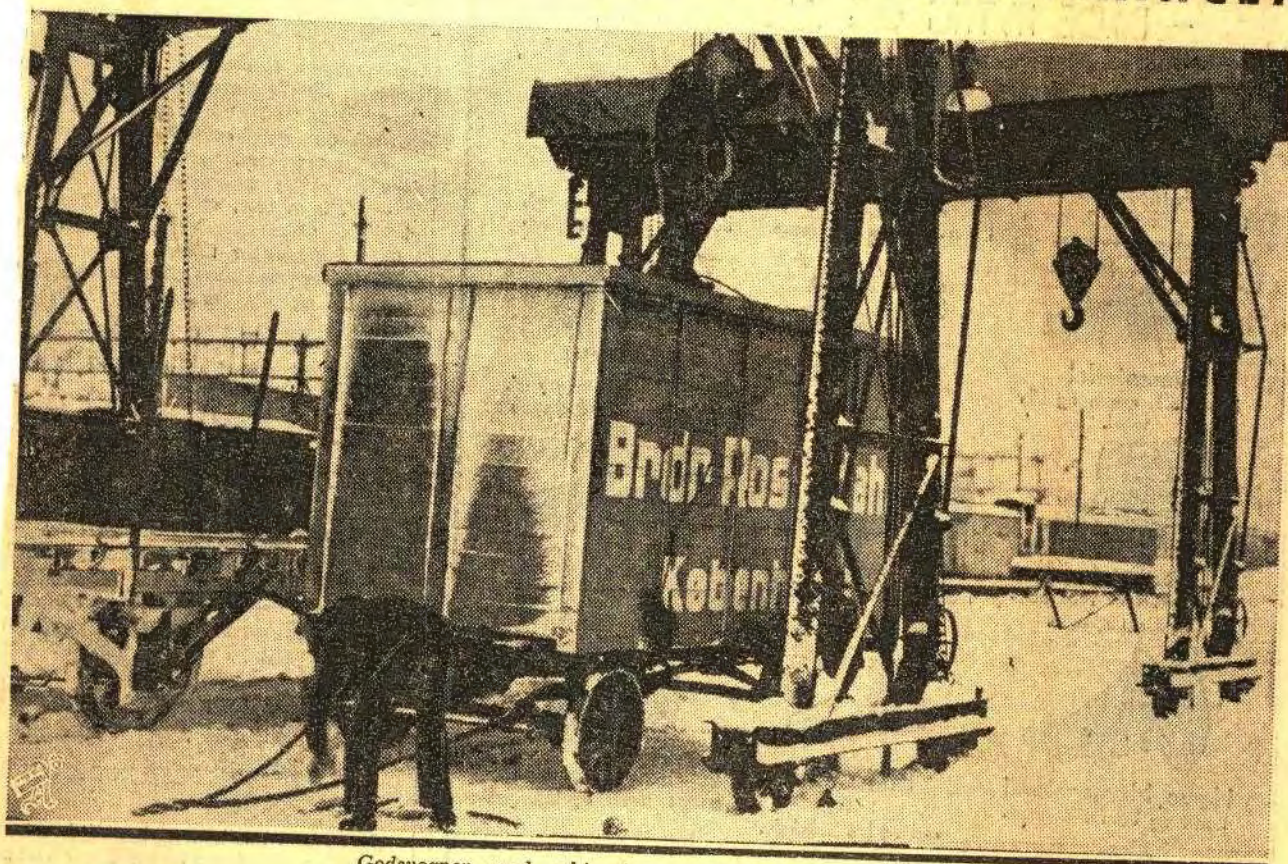
"Arbeiderbladet" nr. 293

16 Des. 1937.

ARKIV-SAKENE

fra Danmark kom til Oslo idag.

HØITID I RIKSARKIVET VED OVERLEVERINGEN

Godsvognen med arkivsakene på Østbanestasjonen.

De danske arkivsakene stod på en svær flyttevogn utenfor Riksarkivet i formiddag, da en rekke representanter for centraladministrasjonen, universitetet og norak historisk forskning innfant sig for å delta i arkivsakenes høitidelige overlevering.

Av regjeringens medlemmer var statsministeren, utenriksministeren og kirkeministeren møtt frem. Dessuten såes uni-

versitets rektor, chefbibliotekaren ved universitetsbiblioteket, kirkedepartementets ekspedisjonschef og en rekke professorer ved det historisk-filosofiske fakultet, en rekke arkivfolk, bymuseets direktør m. fl.

Dan danske minister i Oslo og den danske riksarkivar herr Lindvald, var til stede.

Riksarkivar Steinness ønsket vel-

kommen og gav i en tale en oversikt over arkivsakens historie. Han pekte på at det nu er 86 år siden den siste avlevering av arkivsaker fant sted.

Og ved traktaten av 1851 forpliktet Norge sig til ikke å gjøre ytterligere krav gjeldende. Man trodde at man den gang hadde fått det hele. Ved omordninger i det danske riksarkiv kom imid-

(Fortsettes side 2).

imot sendingen, og jeg Eder
varm takk til den danske riksarkivar for det initiativ han har tatt i denne sak. Det er en særlig glede at vi får denne sendingen uten vilkår. Det er meget igjen før alt det som vi her i landet mener hører hjemme her, er kommet til Norge, men jeg håper at norsk og dansk syn en gang møtes, at vi må lære å kjenne og forstå hverandre. Og laer skulde jeg håpe at vår generasjon kunde oppleve å se den dansk-norske arkivsak helt løst.

Dokumentene med fortegnelse over sendingen blev så overlevert. Statsministeren og regjeringens øvrige medlemmer takket den danske minister og riksarkivar — og så var den høitidelige overlevering ferdig.

Arbeiderbladet nr. 293
16 Dec. 1937.

12

JULEGAV

ER DEN IDE

frå NYTTIG OG KJÆRKOMMEN

Dametøffel
med plüschkant
i sort og brun chevreaux.

Dametøffel
i lakk — rød, blå,
beige og brun boksk.

Dametøffel
i lakk.

Dametøffel
i kamelhår, ruft og ens
— også høi med spenne

Herretøffel
i lakk og brun bokskalf.

Herretøffel
i sort og brun chevreaux.
Brun chagrin.

Barnetøffel
i lakk,
rød og blå bokskalf.

Barnetøffel
i mange lærer og faserger.

Store udvalg, over 300 forskellige sorter.
Alle priser.
Forretningstid fra 8¹/₂—8.

Isens Skotøimagazin

4/5 12

julepresent
pen.

Av
ministeren, uten
ministeren møtt frem. Des

lertid flere ting for dagen, og dette bi-
drog også til å endre det danske syn på
saken, så det mere nærmet sig det nor-
ske. For norsk historisk forskning vil det
som nu kommer være av den største be-
tydning. Nyere norsk forskning har en-
dret vårt syn på dansketiden. Vi så før
på den som en mørketid, vi vet nu at
det var en vekst-tid. Riksarkivaren ut-
talte sin glede over at det var lyktes
å finne en utvei etter de resultatløse for-
handlinger i 1929.

Riksarkivar Lindvald sa i sin tale, at
man i Danmark nok visste at man ikke
med denne overlevering ikke tilfredsstilte
de norske ønsker. Men vi er glad for
at det blir mottatt i samme ånd som det
blir gitt. Jeg overleverer disse arkivalia
etter opdrag fra det danske kultusmini-
sterium.

Steinnes: Jeg har den ære å ta
imot sendingen, og jeg gjør det med en
varm takk til den danske riksarkivar for
det initiativ han har tatt i denne sak.
Det er en særlig glede at vi får denne
sendingen uten vilkår. Det er meget
igjen før alt det som vi her i landet me-
ner hører hjemme her, er kommet til
Norge, men jeg håper at norsk og dansk
syn en gang møtes, at vi må lære å
kjenne og forstå hverandre. Og især
skulde jeg håpe at vår generasjon kunde
opleve å se den dansk-norske arkivsak
helt løst.

Dokumentene med fortegnelse over
sendingen blev så overlevert. Statsmini-
steren og regjeringens øvrige medlemmer
takket den danske minister og riksarkivar
— og så var den høitidelige overlevering
ferdig.

*«Efterposten» Nr. 630
16 Des. 1937.*

De norske arkivsaker overlevert i nær- vær av stats-, utenriks- og kirkeministrene.

Historiske øieblikker i Riksarkivet i formiddag.

Riksarkivar Steinnes håber hele arkivsaken løses i denne generasjon

Fra det høitidelige møte i Riksarkivet i formiddag. Fra venstre sees utenriksminister Koht, Danmarks riksarkivar Linvald, den danske minister Kaufmann, Universitetets rektor, professor Seip i samtale med statsminister Nygaardsvold. Bak dem skimtes professorene Kolsrud og Stang.

16. desember 1937 vil uten tvil komme til å stå som litt av en merkedag i Norges og Danmarks historie. Den ånd som preget den danske riksarkivar Axel Linvalds og hans norske kollega, riksarkivar Asgaut Steinnes' overleverings-, og mottagelsestaler under høitideligheten på Bankplassen iformiddag var nordisk i ordets positive og byggende mening.

Men la oss gjengi begivenhetsforløpet i riktig tidsrekkefølge. Den første som ankom til Riksarkivet var vognen med de norske arkivsaker. Derefter kom de innbudte etter hvert. Den danske minister Kaufmann, statsminister Nygaardsvold, utenriksminister Koht, kirkeminister Hjeltveit, Universitetets rektor, professor Seip, professorene Kolsrud, Johnsen, Worm Müller, Fredrik Stang og Brøgger, ekspedisjonschef Vigstad, overbibliotekar Munthe i spissen for en lang rekke arkiv- og biblioteksfolk, og først og fremst riksarkivar Linvald, som satt mellom utenriksminister Koht og minister Kaufmann, de to hvis skriftveksling i april offisielt innledet det som hendte i formiddag.

På riksarkivar Steinnes' bord lå de 7 registerbøker over norske arkivsaker i Danmark som blev utarbeidet dengang Henrik Wergeland var riksarkivar, og riksarkivar Linvald hadde med sig et nøiaktig register over de flere tusen arkivsaker som idag endelig kom hjem til Norge igjen.

Riksarkivar Steinnes hadde først ordet: Det er idag en merkedag for Norges riksarkiv. For 4de gang siden 1814 skal riksarkivet motta en stor samling norske arkivalia fra Danmark. Det er 86 år siden siste gang.

Denne gang er Danmarks riksarkivar selv kommet for å foreta tilbakeleveringen.

I mer enn 400 år hadde Norge felles konge og styre, uttalte riksarkivaren videre. Vi har sett på denne tid som en mørketid, men vi vet nu at det var en veksttid. Riksarkivet gir en skriftlig avspelling av folkets historie, men i disse 400 år kan man hverken tale om et dansk eller norsk riksarkiv, likeså litt som man kan tale om et dansk eller norsk styre. Det var dansk-norsk. Da Norge blev selvstendig i 1814 var det meningen at også arkivsakene skulde gå inn i opgjøret mellom de to land, men det var så meget annet å gjøre op først. Først flere år senere kom det en bestemmelse om arkivsakene, nemlig i konvensjonen av 1819.

Men det var først i 1850-årene man trodde det kunde bli en endelig løsning. Imidlertid tok de danske arkivautoriteter ikke traktaten etter paragrafen og arkivsakene kom ikke hjem til Norge i den utstrekning man hadde håpet. Synet i Danmark blev efterhvert et annet enn det som hadde preget det danske geheimearkiv i 1851. Riksarkivaren nevnte stortingspresident Hambros og utenriksminister Kohts besøk i København i 1929, da man ikke blev enig men allikevel fikk klarlagt visse ting. Efter disse forhandlinger spurte folk sig selv: Fins det ikke en utvei for å la de arkivsaker Danmark vil avgi komme til Norge uten at Norge derfor behøver gi op sine ønsker eller krav? Det fantes en slik utvei. Danmark valgte å gå den veien.

Riksarkivaren gav tilslutt en oversikt over den dansk-norske noteveksling i april i år som var endt på den lykelige måte at arkivsakene nu stod foran utlastning i riksarkivet, samtidig med at dagens møte fant sted.

Derefter talte Danmarks riksarkivar, Linvald: De danske og norske noter har gitt uttrykk for våre regjeringers syn. Som den som fra

dansk riksarkivar og representant for de videnskapelige institusjoner som hadde været med på denne overlevering, var glad for å være med på å løse denne sak.

Forsamlingen applauderte talen varmt og derefter tok riksarkivar Steinnes påny ordet for å takke for overleveringen på vegne av det norske kirke- og undervisningsdepartement. Han takket særlig riksarkivar Linvald for hans store arbeide efter at notevekslingen hadde ordnet denne sak, og takket også de danske statsmakter for at de straks hadde grepet riksarkivar Linvalds idé. For norsk historieskrivning og -granskning er det ennå et stykke igjen før det norske og danske syn kan møtes, men historieskrivningen vil sikkert ikke la sig vill-ledet, når den bare har det mål for øie å finne sannheten. Den ånd som har preget overleveringen idag må vi alle arbeide på å holde levende blandt oss, i den ånd tar jeg imot og håber vår generasjon også vil oppleve hele arkivsakens løsning. Vi ser det som et særlig gledelig tegn dennegang at det ikke er knyttet nogen som helst betingelse til overleveringen.

Ny applaus. De to riksarkivarer møtes i et hjertelig håndtrykk. Den danske minister trykker riksarkivar Steinnes' hånd og utenriksminister Koht trykker riksarkivar Linvalds hånd, og så er høitideligheten slutt.

I kveld holder Riksarkivet en fest på Bristol for riksarkivar Linvald. Forøvrig er det vel grunn til å håbe at publikum, ialfall når arkivsakene er kommet vel i hus og på riktig plass, får se praktstykkene gjennom en offentlig utstilling.

Riksarkivar Steinnes håber hele arkivsaken løses i denne generasjon

Fra det høitidelige møte i Riksarkivet i formiddag. Fra venstre sees utenriksminister Koht, Danmarks riksarkivar Linvald, den danske minister Kaufmann, Universitetets rektor, professor Seip i samtale med statsminister Nygaardsvold. Bak dem skimtes professorene Kolsrud og Stang.

16. desember 1937 vil uten tvil komme til å stå som litt av en merkedag i Norges og Danmarks historie. Den ånd som preget den danske riksarkivar Axel Linvalds og hans norske kollega, riksarkivar Asgaut Steinnes' overleverings-, og mottagelsestaler under høtideligheten på Bankplassen iformiddag var nordisk i ordets positive og byggende mening.

Men la oss gjengi begivenhetsforløpet i riktig tidsrekkefølge. Den første som ankom til Riksarkivet var vognen med de norske arkivsaker. Derefter kom de innbudte etter hvert. Den danske minister Kauffmann, statsminister Nygaardsvold, utenriksminister Koht, kirkeminister Hjeltnes, Universitetets rektor, professor Seip, professorene Kolsrud, Johnsen, Worm Müller, Fredrik Stang og Brøgger, ekspedisjonssjef Vigstad, overbibliotekar Munthe i spissen for en lang rekke arkiv- og biblioteksfolk, og først og fremst riksarkivar Linvald, som satt mellom utenriksminister Koht og minister Kauffmann, de to hvis skriftveksling i april offisielt innledet det som hendte i formiddag.

På riksarkivar Steinnes' bord lå de 7 registerbøker over norske arkivsaker i Danmark som blev utarbeidet dengang Henrik Wergeland var riksarkivar, og riksarkivar Linvald hadde med sig et nøiaktig register over de flere tusen arkivsaker som idag endelig kom hjem til Norge igjen.

Riksarkivar Steinnes hadde først ordet: Det er idag en merkedag for Norges riksarkiv. For 4de gang siden 1814 skal riksarkivet motta en stor samling norske arkivalia fra Danmark. Det er 86 år siden siste gang.

Denne gang er Danmarks riksarkivar selv kommet for å foreta tilbakeleveringen.

I mer enn 400 år hadde Norge felles konge og styre, uttalte riksarkivaren videre. Vi har sett på denne tid som en mørketid, men vi vet nu at det var en veksttid. Riksarkivet gir en skriftlig avspelling av folkets historie, men i disse 400 år kan man hverken tale om et dansk eller norsk riksarkiv, likeså litt som man kan tale om et dansk eller norsk styre. Det var dansk-norsk. Da Norge blev selvstendig i 1814 var det meningen at også arkivsakene skulde gå inn i opgjøret mellom de to land, men det var så meget annet å gjøre op først. Først flere år senere kom det en bestemmelse om arkivsakene, nemlig i konvensjonen av 1819.

Men det var først i 1850-årene man trodde det kunde bli en endelig løsning. Imidlertid tok de danske arkivautoriteter ikke traktaten efter paragrafen og arkivsakene kom ikke hjem til Norge i den utstrekning man hadde håpet. Synet i Danmark blev efterhvert et annet enn det som hadde preget det danske geheimarkiv i 1851. Riksarkivaren nevnte stortingspresident Hambros og utenriksminister Kohts besøk i København i 1929, da man ikke blev enig men allikevel fikk klarlagt visse ting. Efter disse forhandlinger spurte folk sig selv: Fins det ikke en utvei for å la de arkivsaker Danmark vil avgi komme til Norge uten at Norge derfor behøver gi op sine ønsker eller krav? Det fantes en slik utvei. Danmark valgte å gå den veien.

Riksarkivaren gav tilslutt en oversikt over den dansk-norske noteveksling i april i år som var endt på den lykkelige måte at arkivsakene nu stod foran utlastning i riksarkivet, samtidig med at dagens møte fant sted.

Derefter talte Danmarks riksarkivar, Linvald: De danske og norske noter har gitt uttrykk for våre regjeringers syn. Som den som fra dansk side har tatt initiativet til overleveringen vilde hr. Linvald presisere at man fra dansk side var klar over at Norges ønsker heller ikke denne gang fullt tilfredsstilles. Men man er i Danmark glad for at sakene mottas i samme ånd som de er gitt i. Han pekte på historieskrivningens betydning for vurderingen av forholdet mellom Norge og Danmark, og gav uttrykk for ønsket om at denne overlevering vil tjene til fremme av norsk historieskrivning. Han uttalte til slutt at han som

dansk riksarkivar og representant for de videnskapelige institusjoner som hadde været med på denne overlevering, var glad for å være med på å løse denne sak.

Forsamlingen applauderte talen varmt og derefter tok riksarkivar Steinnes påny ordet for å takke for overleveringen på vegne av det norske kirke- og undervisningsdepartement. Han takket særlig riksarkivar Linvald for hans store arbeide efter at notevekslingen hadde ordnet denne sak, og takket også de danske statsmakter for at de straks hadde grepet riksarkivar Linvalds idé. For norsk historieskrivning og -granskning er det ennu et stykke igjen før det norske og danske syn kan møtes, men historieskrivningen vil sikkert ikke la sig vill-lede, når den bare har det mål for øie å finne sannheten. Den ånd som har preget overleveringen idag må vi alle arbeide på å holde levende blandt oss, i den ånd tar jeg imot og håber vår generasjon også vil oppleve hele arkivsakens løsning. Vi ser det som et særlig gledelig tegn dennegang at det ikke er knyttet nogen som helst betingelse til overleveringen.

Ny applaus. De to riksarkivarer møtes i et hjertelig håndtrykk. Den danske minister trykker riksarkivar Steinnes' hånd og utenriksminister Koht trykker riksarkivar Linvalds hånd, og så er høtideligheten slutt.

I kveld holder Riksarkivet en fest på Bristol for riksarkivar Linvald. Forøvrig er det vel grunn til å håbe at publikum, ialfall når arkivsakene er kommet vel i hus og på riktig plass, får se praktstykken gjennom en offentlig utstilling.

'Tidens Tegn' m: 231

15 Dec. 1937.

Torsdag kommer de danske arkivsaker til Oslo.

Den danske riksarkivar kommer selv for å overlevere dem.

Fra vår egen korrespondent.
København, 14. desember.
I riksarkivar Axel Lindblads per-

sonlige nærvær fant imorges sted innpakkingen og avsendelsen av de arkivsaker som riksarkivet har besluttet frivillig å avlevere til det norske riksarkiv. Det var store kasser med kostbare pergamentbrev, adskillige protokoller og mange pakker med kart over norske festninger. Da alt var bragt sammen fylte det en av Rosendahls største flyttevogner. Fra riksarkivets samlinger avleveres henved 700 pergamentbrev, hvorav adskillige stammer fra Hannibal Sehesteds grunn-

(Forts. side 13)

erhvervelser i Norge, mens andre vedrører kjøp og salg av norske eiendommer i tiden 1224 til 1640. Dernest utleveres en lang rekke norske jordbøker, skattemantall og ma-

trikler som har betydning for Norges indre historie fra 1448 til 1703. Endelig avgis en betydelig rekke innberetninger fra norske embedsmenn. I riksarkivet her er det ikke uten vemod, at man ser alle disse saker forsvinne, idet de har overordentlig stor historisk verdi. Men de vedrører nu engang Norges indre forhold og hører derfor hjemme i Norge. Men det er ikke bare fra riksarkivet det kommer arkivalier. Også det Kongelige bibliotek og universitetsbiblioteket er med. Fra det Kongelige bibliotek følger flere hundre håndtegnede kart over deler av Norge og over de norske festninger samt 200 bind av Kongsberg sølvverks arkiv, som ved et rent tilfelle er havnet i København. Fra universitetsbiblioteket utleveres omkring 1100 pergamentbrev fra den armæmagneanske samling. Disse brev stammer hovedsaklig fra de norske bispearkiver, men en mindre del har dog hørt hjemme i arkivet på Akershus. — Det har vært et betydelig arbeid å utskille de saker som nødvendigvis måtte avleveres, da de to lands administrasjon på grunn av den nære statslige forbindelse har vært sterkt sammenfiltret. Den kostbare last som pr. jernbane nu avgår til Oslo er høit forsikret og til ytterligere sikkerhet følger en av riksarkivets mest betrodde menn med toget. Og når toget i løpet av torsdagen kommer til Oslo vil riksarkivar Lindblad selv være tilstede for å overrekke gaven. Han er avreist med toget i aften.

"Nathem m. 290
15 Des 1937.

De norske arkiv- saker.

Blev sendt fra Danmark
igår.

Fra København telefoneres til N. T. B. at de norske arkivsaker som utleveres av Danmark kommer til Oslo med det første.

I en meddelelse som er offentliggjort i København igår kveld heter det:

I mai måned blev det offentliggjort en noteveksling mellem den danske og den norske regjering. I denne forbindelse blev det meddelt at en rekke danske videnskapelige institusjoner, Riksarkivet, Det kgl. bibliotek, Universitetsbiblioteket og Den Arnamagnæanske samling, vilde avgi en betydelig samling arkivsaker til Norge.

Siden da har de forskjellige institusjoner været optatt med forberedelser til utleveringen. Efterat dette arbeide er avsluttet, har riksarkivar Linvald — til hvem Undervisningsdepartementet har overdratt å vareta arbeidet — tirsdag sendt de forskjellige samlinger til Norge. Onsdag reiser han selv til Oslo for å overlevere samlingene i det norske riksarkiv.

"Aftensbladet" nr. 627
18 Des. 1937.

Danmarks gave av norske arkiv- saker overleveres imorgen.

Den danske riksarkivar
reiser til Oslo idag.

Fra København telefoneres at de norske arkivsaker som utleveres av Danmark, kommer til Oslo med det første.

I en meddelelse som er offentliggjort i København igår kveld, heter det:

I mai måned blev det offentliggjort en noteveksling mellem den danske og den norske regjering. I denne forbindelse blev det meddelt at en rekke danske videnskapelige institusjoner, Rigsarkivet, Det Kgl. Bibliotek, Universitetsbiblioteket og den Arnemagnæanske Samling, vilde avgi en betydelig samling arkivsaker til Norge.

Siden da har de forskjellige institusjoner været optatt med forberedelser til utleveringen. Efterat dette arbeide er avsluttet, har riksarkivar Linvald — til hvem undervisningsdepartementet har overdratt å vareta arbeidet — tirsdag sendt de forskjellige samlinger til Norge. Onsdag reiser han selv til Oslo for å overlevere samlingene i det norske riksarkiv.

Lern

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,985

Bladet: **Politiken**

skriver den 15 DEC 1951

Flot dansk Julegave til det norske Rigsarkiv

Smuk
I Nat afaar den kostbare Last af Pergamenter og Arkivalier til Oslo.

I personlig Nærværelse af Rigsarkivar Axel Linvald fandt i Gaar Morges Indpakningen og Afsendelsen af de Arkivalier Sted, som Rigsarkivet har besluttet sig til frivilligt at aflevere til det norske Rigsarkiv. Der var store Kasser med kostbare Pergamentsbreve fra Middelalderen, adskillige Protokoller og mange Pakker med Sager og Kort over norske Fæstninger. Da alt var bragt sammen, fyldte det en af Rosendahls store Flyttevogne.

Fra Rigsarkivets Samlinger afleveres henved 700 Pergamentsbreve, hvoraf adskillige stammer fra Hannibal Sehesteds betydelige Godserhvervelser i Norge, medens andre vedrører Køb og Salg af norske Ejendomme fra Tiden 1224—1680. Dernæst udleverer man en lang Række norske Jordebøger, Skattemandtal og Matrikler, der har stor Betydning for Norges indre Historie fra 1448—1730. Fra Kongens særlige norske Retterting stammer ca. 30 Protokoller, og endelig afgiver man en betydelig Samling Indberetninger fra norske Embedsmænd. I det danske Rigsarkiv er det ikke uden Vemod, at man ser en Del af disse Sager forsvinde ud af Arkivets Samlinger, da de har overordentlig stor historisk Værdi, men paa den anden Side vedrører de jo norske indre Forhold og vil derfor med særlig Iver blive studeret i Norge.

Kort og Pergamenter fra Bibliotekerne.

Men det er ikke alene Rigsarkivet, der har været i Julestemning Ogsaa Det kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket er med i den store Gave til Norge. Fra Det kgl. Bibliotek medfølger flere Hundrede haandtegnede Kort over Dele af Norge og de norske Fæstninger og 200 Bind af Kongsberg Sølvværks Arkiv, der ved et Tilfælde var havnet i København. Fra Universitetsbiblioteket udleverer man ca. 1100 Pergamentsbreve fra den Arnsmagnæanske Samling. Disse Breve stammer hovedsagelig fra de norske Bispearkiver, men en mindre Del har dog hørt hjemme i Arkivet paa Akershus. Det har været et ret betydeligt Arbejde at udskille de Sager, der nødvendigvis maatte

afleveres, da de to Landes Administration paa Grund af den nære statslige Forbindelse, har været stærkt sammenfiltret. Det vigtige Udskilningsarbejde, der har

Rigsarkivar Linvald kaster et sidste Blik paa Arkivalierne, der afleveres.

staaet paa i Maaneder, er blevet foretaget af Arkivar Christiansen, bistaaet af Dr. Kornerup.

Den kostbare Last, der pr. Jernbane afaar til Oslo, er forsikret for ikke mindre end 100,000 Kr., og som yderligere Sikring medfølger i Toget en af Rigsarkivets mest betroede Mænd, nemlig Kustode Rasmussen. Naar Toget ankommer til Oslo i Løbet af Torsdagen, vil Rigsarkivar Linvald selv være til Stede for personlig at kunne overrække det norske Rigsarkiv den forhaabentlig velkomne Julegave.

Arkivar.

*"Tidens Tegn" nr. 195
24 aug. 1937.*

En gave fra kong Christian til den norske konge.

Stor og verdifull samling av gamle norske festningskarter
Et gledelig skritt videre i arkivsaken.

Fra Danmark er der for noen
tid siden i all stillhet kommet hit
til landet en ny stor samling av
meget verdifulle arkivsaker som

gave fra den danske til den norske
konge.

Da kong Haakon i pinsen be-
søkte den danske konge under

dennes regjeringsjubileum, over-
drog kong Christian sin bror ialt
361 norske festningskarter, som
inntil da hadde tilhørt den danske
konges håndbibliotek.

Kartene er vesentlig fra det 18.
århundre, og gaven vil bli mottatt
med almindelig tilfredshet her i
landet som et nytt bevis på danske
ønsker om et fullt reelt opgjør
med Norge. Med særlig interesse
vil det historiske materiale natur-
ligvis bli mottatt av norske krigs-
historiske kretser og arkivkretser.

Da vi meddelte den kjente fest-
ningshistoriker, oberstløytnant C.
S. Widerberg, nyheten, uttrykte
han i hjertelige ord sin glede over,
at de gamle karter nu vil komme
på sin plass herhjemme.

— Nu er det jo så, sa han, at
disse karter ikke er ukjente. De
er katalogisert og delvis fotogra-
fert og har vært tilgjengelige for
dem, som reiste til København for
å studere dem. Men det er jo en
stor ting, at vi nu får dem hit

igjen. Bare nu også arkivforhol-
dene herhjemme snart måtte bli
sådanne, at vi helt ut kunde ut-
nytte gaven.

Saken lå formentlig slik an, at
vi ikke hadde noe juridisk krav på
å få disse karter hjem; de har
vært under kongens personlige dis-
posisjon. Desto mere er det aner-
kjennelse verd, at saken er ordnet
av den danske konge personlig på
den måte som tilfellet er. Det gir
det hele en annen karakter, enn
om gaven var resultat av henven-
delser og forhandlinger.

Vi spør utenriksminister Koht,
om alle kartene nu er kommet her-
til?

— Ja, kong Haakon hadde den
hele samling med. Og de står fo-
reløbig på mitt kontor. Det er litt
usikkert, hvor de helst bør an-
bringes. Sommerferier og annet
har sinket avgjørelsen.

Utenriksministeren mente, at en
del av samlingen formodentlig har
tilhørt kong Christian Fredrik.

Opbeholdet nr. 419
24 aug. 1937.

Den danske konges store arkivgave til Norge.

Karter over Akershus, Fredrikstad, Fredriksten, Fredriksvern, Kongsvinger, Trondheim, Bergen og Vardøhus.

Verdifulle karter som bare fins i ett eksemplar.

Som nevnt igårftes har den danske konge gjennom kong Haakon, skjenket Norge en meget stor og verdifull arkivgave, nemlig den samling norske festningskarter som inntil nu har tilhørt H. M. Kongens Håndbibliotek i København.

Håndbibliotekets norske kartsamling består av 361 karter og tegninger. For det første er det 23 geografiske karter fra de forskjellige deler av landet, de fleste fra 18. århundre. Men de militære karter utgjør den altoverveiende del av samlingen. Det er 28 karter fra Akershus og Blaker, hvorav mange illustrerer situasjonen under angrep og kamp. Fra Fredrikstad og Agerø er det 31 karter, oversiktskarter og riss og tegninger av de forskjellige bygninger i Østre Fredrikstad. Av Fredriksten festning er det 22 karter og planer, av Fredriksvern 19, av Kongsvinger 16, av Kristiansand og Odderø befestninger 26, av Bergen og Bergenhus 15 og av Trondheim og Vardøhus foruten noen andre 18.

Den danske konges håndbibliotek hvorfra denne interessante gave er kommet er en gammel institusjon. Den blev grunnlagt av kong Fredrik 5. dengang han var kronprins, men har lite bevart av sin grunnstamme fordi samlingen to ganger, i 1794 og 1884, har været herjet av brand.

Av særlig interesse for oss gjennom kong Christians vakre gave er følgende linjer samlingens bibliotekar H. Ehrencron-Müller skriver om den geografiske avdeling i kongens håndbibliotek:

Den geografiske avdeling er langt den største, men de militære karter inneholder dog adskillig av stor interesse og betydning, navnlig i historisk henseende. Mellem de sistnevnte finnes en rikholdig samling norske festningskarter, ialt 361 blader, som utvilsomt er av stor viktighet for den norske krigs- og militærhistorie, så meget mer som det næsten utelukkende er tegnede karter som formodentlig kun eksisterer i dette ene eksemplar.

Hvorledes denne samling i sin tid er havnet i det Kongelige Haandbibliotek, har ikke kunnet oplyses. talt til grunne, og der bevares ikke gikk alle bibliotekets journaler og overhodet alt det som kunde bidra til å kaste lys over dets historie, talt til grunnen, og der bevares ikke lenger noen tradisjon om ad hvilke veler biblioteket er kommet i besiddelse av kartene. Dog kan man visst fastslå at det må være skjedd i tiden efter århundreskiftet 1800. De fleste av kartene stammer fra slutningen av det 18. århundre og kun et mindretall fra efter år 1800, et enkelt fra 1813, året før Norges avstæelse.

Leifur v. m. 418
23 aug. 1937.

NY STOR DANSK arkivgave til Norge.

Efter hvad vi erfarer fra København er det truffet bestemmelse om endnu en stor arkivgave fra Danmark. Da kong Haakon besøkte kong Christian X under regjeringsjubileet i pinsen benyttet den danske konge anledningen til å overdra sin bror hele den store og verdifulle samling av norske festningskarter, som inntil da hadde tilhørt H. M. Kongens Haandbibliotek. Kartene er vesentlig fra det 18. århundre, og meddelelsen om den nye danske arkivgave til Norge vil uten tvil bli mottatt med stor glede innen norske krigshistoriske og arkivkretser. Det er i det hele tatt 361 karter.

1875 193

Dansk vänlighet mot Norge.

Danmarks minister i Oslo har meddelat den norske utrikesministern, att hans land kommer att översända till Norge ett betydande antal arkivsaker och historiska dokument från den tid, då de båda länderna voro förenade och tidigare, vilka anses ha sin naturliga plats i Norge. Åtskilliga arkivalster härstamma från medeltiden. I sändningen ingå bl. a. över tusentalet dokument, innehållande många för vetenskapen betydelsefulla saker, från den Arnemagnæanska stiftelsen.

Den norske utrikesministern, som ju själv är vetenskapsman med historia till professionen, har givetvis uttalat sin glädje över denna vänliga handling från de danska arkivens och bibliotekens sida. Den norska pressen

uttrycker också sin stora tillfredsställelse och ser i det skedda "en utsträckt hand". Men både den och utrikesminister Koht påminna samtidigt om, att de norska önskningarna i arkivsaken omfatta mycket mera än Danmark nu skickar, och de hoppas att Norges krav i en framtid skola helt tillmötesgå.

Efter skilsmässan från Danmark och föreningen med Sverige fick Norge under 1800-talet tre danska arkivsändningar, första gången på 20-talet och tredje gången 1851. Men efter det sistnämnda året har Norge icke fått något mera, trots flera påstötningar. Ett stort och delvis mycket berättigat missnöje har rått med anledning härav. Så mycket större anledning till

B. 1936, s. 187

tillfredsställelse finns det, när danskarna nu efter nära nittio år av frivilja återupptagit sändningarna av historiska dokument, som höra hemma i Norge. Detta praktiska utslag av skandinavism utgör ett föredöme, vilket man skall förstå att värdesätta även i vårt land.

Bladet:

Højmdal, Aabenraa

skriver den 2 JUL 1937

Dansk-tysk Arkiv- udveksling

Af Rigsarkivar **Axel Lindvald**.
(Efter »Historisk Tidsskrift«).

II.

Initiativet til Forhandlingerne udgik fra Kr. Erslev. Selv om Tyskland indrømmede, at Landegrænsens Flytning rejste arkivalske Spørgsmaal, og var rede til at vise Imødekommenhed, kunde man ikke se bort fra, at Versailles-Traktaten ingensomhelst Bestemmelser indeholdt om Udlevering af Arkivalier. Om det under disse Omstændigheder vilde have været muligt at opnaa en tilfredsstillende Udlevering af nordslesvigske Lokalakter, er derfor et aabent Spørgsmaal. Givet er det, at det danske Rigsarkiv — Kr. Erslev — benyttede Sagerne Stilling til at rejse Spørgsmaalet om en Revision af de Afleveringer, der efter Hertugdømmernes Afstaaelse havde fundet Sted i 1873—76. Ingen vil heller benægte, at den dengang tilvejebragte Ordning var lidet rationel, og at det derfor maatte være i begge Parter Interesse at iværksætte en ny Fordeling.

Medens det tydeligt nok var Kr. Erslevs Tanke uden Hensyn til Fortiden at optage Spørgsmaalet til fordomsfri Behandling, søgte man en Tid fra tysk Side at forme Drøftelsen som en »Wiederaufnahme der im Jahre 1876 unterbrochenen Verhandlungen«. Ganske vist havde den tyske Kommissær i den Protokol, som var blevet optaget, medens Udleveringen af Arkivalier fandt Sted, til Afslutning underskrevet en Erklæring om, at »weitere Anforderungen auf fernere Aktenauslieferungen von ihm nicht gestellt würden«. I denne Protokol havde han — ligesom den danske Kommissær — henvist til sine Instruktioner. Da disse indeholdt, at den tyske Regering ikke var tilfredsstillet ved de danske Afleveringer, men uden principielt at give Afkald paa videregaaende Krav vilde nøjes med det Materiale, som var nødvendigt for Hertugdømmernes Forvaltning, skulde den anførte Protokolerklæring formentlig ikke rumme noget Præjudiz for den principielle Opfattelse af de tyske Krav. Fra tysk Side drog man deraf Slutningen, at Forhandlingen om Udlevering af Arkivalier efter Wienerfreden aldrig var bleven bragt til endelig Afslutning, og at følgelig — saa-

skudtet af Samtalerne med Geheimeraad Richter i Oktober 1921 og de senere Drøftelser med denne og de øvrige tyske Sagkyn-dige. I Virkeligheden havde man derigennem trukket Linjerne op, som gaar igen i den endelige Traktat.

Om arkivalske Synspunkter kunde der ikke blive Tale. Dertil var de praktiske Interesser for modstridende. Retfærdigheden byder ogsaa at indrømme, at Sagen gennem Afleveringerne efter 1864 var blevet i den Grad forkvaklet, at Proveniensprincippet vanskeligt lod sig gennemføre. Saa meget mere, som Slesvigs Deling maatte lægge yderligere Hindringer i Vejen. Fra første Færd stillede man derfor Parternes Forskningsinteresser i Forgrunden og stræbte mod en Ordning, som — i højere Grad end den eksisterende — kunde tilfredsstillende baade dansk og tysk historisk Videnskab. Udfra dette Synspunkt fremsatte Erslev sine Betragtninger.

Sager vedrørende Udenrigspolitikken, erklærede han, maatte blive i København, ligegyldig i hvilken RegeringsmyndighedsArkiv de fandtes, Tyske Kancellis, Regeringskancelliets i Glückstadt eller andetsteds. Overfor Udlandet, hævdede han, kunde man ikke skelne mellem Hertugdømmerne og Kongeriget. Da næppe nogen udenrigspolitiske Akter var blevet udleveret Tyskland, medførte Paastanden ingen Forandringer og er ogsaa bleven godkendt af de tyske Forhandlere.

Større Konsekvenser medførte Erslevs følgende Paastand, at det for dansk historisk Videnskab var et ufravigeligt Krav, at danske Arkiver i alle Hovedtræk gav Oplysning om, hvorledes Rigets Konger havde regeret Hertugdømmene. Danmark kunde derfor ikke gaa med til at udlevere Indberetninger fra de kongelige Statholdere, fra Raader og Embedsmænd i Hertugdømmene, saa lidt som Akterne vedrørende Kongernes Forhandlinger med deres Medregenter og med Stænderne, endsige Tyske Kancellis Forestillinger 1770—1848. Tværtimod maatte man kræve tilbage Tyske Kancellis Kopibøger (Patenten og Rescripten) 1730—70, der tidligere var blevet afgivet. Trods mange Betænkeligheder gik de tyske Forhandlere med til denne Indrømmelse.

Betydningen af Erhvervelsen kan vanskelig overvurderes. Først og fremmest opnaaede Danmark en værdifuld Kildesamling til Hertugdømmernes Historie. Desuden blev et Princip bekræftet, som har været Grundlaget for nyere dansk Arkivpolitik.

Med Hensyn til Arkivalier af lokalhistorisk Karakter opstillede Erslev en behændig Formel, prisgav alle holstenske, krævede de nordslesvigske udleveret og foreslog, at hver af Parterne skul-

de til Preussen, var Erslev villig til at give Afkald paa de dengang tilbageholdte betydelige Dele af Gottorparkivet og desuden af Gemeinschaftliches Archiv at udlevere det holstenske Grevearkiv fra Tiden før 1460 (samt de særlige gottorpske og holstenske Sager fra Tiden derefter). Erslev var sikkert klar over, at Udleveringen af det for Hertugdømmernes almindelige Historie saa vigtige Gottorperarkiv vilde betyde et stort Offer for dansk Arkivvæsen og Historieforskning. Adskillige vil maaske ogsaa tvivle om, at Tabet opvejes ved Generhvervelsen af Slesvigske Ministeriums mere omfattende, men næppe saa vigtige Akter. Til Gengæld kunde man næppe gøre Indvendinger mod, at det Plønske Hertugarkiv skulde samles i Kiel. Ogsaa ud fra danske Synspunkter var det en rimelig Ordning, som tillige medførte, at det Glyksborgske Arkiv — sydslesvigske Lokalakter fraregnet — blev sikret Danmark.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Højmdal, Aabenraa

skriver den 2 JUL 1937

Dansk-tysk Arkiv- udveksling

Af Rigsarkivar **Axel Lindvald**.
(Efter »Historisk Tidsskrift«).

II.

Initiativet til Forhandlingerne udgik fra Kr. Erslev. Selv om Tyskland indrømmede, at Landegrænsens Flytning rejste arkivaliske Spørgsmaal, og var rede til at vise Imødekommethed, kunde man ikke se bort fra, at Versailles-Traktaten ingensomhelst Bestemmelser indeholdt om Udlevering af Arkivalier. Om det under disse Omstændigheder vilde have været muligt at opnaa en tilfredsstillende Udlevering af nord-slesvigske Lokalakter, er derfor et aabent Spørgsmaal. Givet er det, at det danske Rigsarkiv — Kr. Erslev — benyttede Sagernes Stilling til at rejse Spørgsmaal om en Revision af de Afleveringer, der efter Hertugdømmernes Afstaaelse havde fundet Sted i 1873—76. Ingen vil heller benægte, at den dengang tilvejebragte Ordning var lidet rationel, og at det derfor maatte være i begge Parter Interesse at iværksætte en ny Fordeling.

Medens det tydeligt nok var Kr. Erslevs Tanke uden Hensyn til Fortiden at optage Spørgsmaal til fordomsfri Behandling, søgte man en Tid fra tysk Side at forme Drøftelsen som en »Wiederaufnahme der im Jahre 1876 unterbrochenen Verhandlungen«. Ganske vist havde den tyske Kommissær i den Protokol, som var blevet optaget, medens Udleveringen af Arkivalier fandt Sted, til Afslutning underskrevet en Erklæring om, at »weitere Anforderungen auf fernere Aktenauslieferungen von ihm nicht ge-

Større Konsekvenser medførte Erslevs følgende Paastand, at det for dansk historisk Videnskab var et ufravigeligt Krav, at gav Oplysning om, hvorledes Rigtigdømmernes Danmark kunde derfor ikke gaa med til at udlevere Indberetninger fra de kongelige Statholdere, fra Raader og Embedsmænd i Hertugdømmene, saa lidt som Akterne vedrørende Kongernes Forhandlinger med deres Medregenter og med Stænderne, endsige Tyske Kancellis Forestillinger 1770—1848. Tværtimod maatte man kræ-

Om arkivalske Synspunkter kunde der ikke blive Tale. Dertil var de praktiske Interesser for modstridende. Retfærdigheden byder ogsaa at indrømme, at Sagen gennem Afleveringerne efter 1864 var blevet i den Grad forkvaklet, at Proveniensprincippet vanskeligt lod sig gennemføre. Saa meget mere, som Slesvigs Deling maatte lægge yderligere Hindringer i Vejen. Fra første Færd stillede man derfor Parternes Forskningsinteresser i Forgrunden og stræbte mod en Ordning, som — i højere Grad end den eksisterende — kunde tilfredsstille baade dansk og tysk historisk Videnskab. Udfra dette Synspunkt fremsatte Erslev sine Betragtninger.

Sager vedrørende Udenrigspolitikken, erklærede han, maatte blive i København, ligegyldig i hvilken RegeringsmyndighedsArkiv de fandtes. Tyske Kancellis, Regeringskancelliets i Glückstadt eller andetsteds. Overfor Udlandet, hævdede han, kunde man ikke skelne mellem Hertugdømmene og Kongeriget. Da næppe nogen udenrigspolitiske Akter var blevet udleveret Tyskland, medførte Paastanden ingen Forandringer og er ogsaa bleven godkendt af de tyske Forhandlere.

maa man forstaa Betragtningerne — de Forhandlinger, man nu efter Genforeningen stod i Begreb med at optage, maatte opfattes som en Videreførelse af Forhandlingen efter 1864 og dermed ogsaa dreje sig om Opfyldelsen af de Forpligtelser, Danmark dengang havde paataget sig overfor Tyskland.

Det siger sig selv, at dette Forbehold — om det var blevet lagt til Grund for Forhandlingerne — maatte give Danmark en ugunstig Stilling. Imidlertid havde Sagen den særlige Omstændighed, at Forbeholdet ikke var blevet meddelt den danske Regering eller Kommissær. Først efter at Udleveringen havde fundet Sted, var det blevet bekendt i Danmark, at den tyske Regering — paa Grund af dens principielle Opfattelse — vilde nægte at ratificere Protokollen.

Nogle yderligere Betragtninger modificerede Anvendelsen af dette Princip og har tilstræbt at tilvejebringe en mere rationel Fordeling af Hertugdømmernes Arkivalier. Til Gengæld for Tilbageleveringen af Størsteparten af de Dele af Slesvigske Ministeriums Arkiv 1851—64, som efter Wienerfreden var blevet afgivet til Preussen, var Erslev villig til at give Afkald paa de dengang tilbageholdte betydelige Dele af Gottorparkivet og desuden af Gemeinschaftliches Archiv at udlevere det holstenske Grevearkiv fra Tiden før 1460 (samt de særlige gottorpske og holstenske Sager fra Tiden derefter). Erslev var sikkert klar over, at Udleveringen af det for Hertugdømmernes almindelige Historie saa vigtige Gottorperarkiv vilde betyde et stort Offer for dansk Arkivvæsen og Historieforskning. Adskillige vil maaske ogsaa tvivle om, at Tabet opvejes ved Genersteriums mere omfattende, men næppe saa vigtige Akter. Til Gengæld kunde man næppe gøre Indvendinger mod, at det Plønske Hertugarkiv skulde samles i Kiel. Ogsaa ud fra danske Synspunkter var det en rimelig Ordning, som tillige medførte, at det Glyksborgske Arkiv — sydslesvigske Lokalakter fraregnet — blev sikret Danmark.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Højmdal, Aabenraa

21. III 1937

Dansk-tysk Arkiv- udveksling

Af Rigsarkivar Axel Lindvald.
(Efter »Historisk Tidsskrift«).

I.

Genforeningen med Nordslesvig har medført to Arkiv-overenskomster mellem Danmark og Tyskland: af 10. April 1922 og af 15. December 1933. Den ene omhandler Forvaltningsakter, den anden historiske Arkivalier.

Ved Traktaten af 10. April 1922 forpligtede Tyskland sig til at udlevere Arkivalier og Kort vedrørende det til Danmark afstaaede Omraade, som havde Betydning for den løbende Forvaltning af disse Distrikter; til Gengæld lovede Danmark at afgive tilsvarende Arkivalier, som var nødvendige for Styrelsen af Sydtønder Kreds, samt Flensborg By og Land. For saa vidt Akterne angik Forvaltningsdistrikter, Kredse, Kommuner etc., som blev gennemskaaet af den ny Grænse, og ikke kunde adskilles, skulde de blive i den Stat, hvori de befandt sig den 20. Maj 1920. For Lokalakternes Vedkommende — praktisk talt drejede det sig om Udskillelsen af Sager vedrørende Sydtønder — kom Arbejdet, i Henhold til Undervisningsministeriets Skrivelse af 20. Juli 1924, til at paahvile Landsarkivar Gribsvad og Amtmanden over Tønder Amt Grev Schack-Schackenberg. For Centralmyndighedernes Vedkommende drog man Grænsen yderst snævert. Som Danmarks Kommissær lod Rigsarkivar Erslev de forskellige Ministerier fremsætte deres Ønsker. Da disse udelukkende drejede sig om Akter vedrørende rent praktiske Spørgsmaal, Bygninger, Forstvæsen o. lign., har der ikke været Tale om Materiale, som kan faa væsentlig Betydning for Fremtidens historiske Forskning. Ifølge Sagens Natur kan Udvekslingen af Forvaltningsakter næppe paa noget Tidspunkt siges at være formelt afsluttet. Ogsaa jeg har som Kommissær (siden 1934) maattet fremsætte Ønsker om Udlevering af administrative Akter.

Langt større historisk Betydning maa der tillægges Udvekslingen af saakaldte historiske Arkivalier, som blev fastsat ved Noteveksling af 15. Decbr. 1933

Ifølge denne Overenskomst har Danmark fra Stasarkivet i Kiel modtaget følgende Arkivfunds:

1. Lokalakterne for de i Aaret

- tagelser ifølge særlig Overenskomst), samt for Tiden efter 1460 en Række specielt angivne »Arkivalier« og Akter.
2. De Del af de gottorpske Hertugers Arkiv, som ikke tidligere er blevet afleveret til Kiel (ligesledes med visse Undtagelser ifølge særlig Overenskomst).
3. Hvad der fandtes i København af den plønske Hertuginies Arkiv, af det schaumburgske Grevskab Pinnebergs Arkiv, af Grevskabet Rantzaus Arkiv, samt af Klostret Reinfelds Arkiv.
4. En stor Mængde holstenske og en Del slesvigske Regnskaber etc.
5. Visse specielle Dokumenter og Akter ifølge særlig Overenskomst.

Endelig indeholder Overenskomsten Bestemmelser om Delingen af de »historiske Arkivalier«, som fandtes i de tidligere lokale Embedsarkiver i Tønder eller derfra var overført til Landsarkivet i Aabenraa, samt af »historiske Arkivalier«, som maatte være kommet til Sydtønder. Principet var, at Akter, som vedrørte Sydtønderes Distrikt, skulde udleveres til Tyskland, Akter vedrørende det afstaaede Nordslesvig til Danmark. For saa vidt en Deling af samlede Akter var paa krævet og mulig, skulde den gennemføres, og den nuværende Landegrænse være afgørende.

»Fra Ikrafttrædelsen af denne Overenskomst — erklærer Traktaten (§ 5) — skal der ikke fra nogen af Siderne gøres yderligere Retskrav paa historiske Arkivalier gældende. Paa den anden Side er man enige om, at Arkiverne, saafremt man senere skulde finde Arkivalier, som falder indenfor denne Udvekslings Rammer, skal overlade hinanden saadanne Sager.«

Forhandlingerne om denne Traktat har været overordentlig langvarige og staaet paa lige siden 1920; i Hovedsagen var de dog afsluttet omkring 1929.

Fra dansk Side er det Kr. Erslev, der som Rigsarkivar og Kommissær har Æren og Ansvar for Forhandlingen og dens Resultat. Selv om daværende Arkivar, fra 1924 Rigsarkivar, L. Laursen og Arkivar Dr. phil. William Christensen hele Perioden igennem har staaet ved hans Side og som Sagkyndige haft Indflydelse i mangfoldige Enkeltspørgsmaal, er det dog utvivlsomt Kr. Erslevs Synspunkter, der har været de bestemmende. I April 1934 blev det overdraget Forfatteren af denne Redegørelse, Rigsarkivar Axel Linvald som Kommissær at iværksætte Udførelsen af de afsluttede Traktater. Paa tysk Side førtes Forhandlingerne af Chefen for Statsarkivet i Kiel, Statsarkivdirektør Geh. Arkivraad Dr. Richter, og fra 1931 af hans Efterfølger Statsarkivdirektør Dr. Stephan. I de første Aar deltog yderligere i Forhandlingen en Række Sagkyndige: Universitetsprofessor Dr. O. Scheel, Landsbibliotekar Dr. Pauls og Universitetsprofessor Dr. Otto Brandt. Endvidere en kort Tid

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Hejmdal, Aabenraa

21. JULI 1937

Dansk-tysk Arkiv- udveksling

Af Rigsarkivar Axel Lindvald.
(Efter »Historisk Tidsskrift«).

I.

Genforeningen med Nordslesvig har medført to Arkivoverenskomster mellem Danmark og Tyskland: af 10. April 1922 og af 15. December 1933. Den ene omhandler Forvaltningsakter, den anden historiske Arkivalier.

Ved Traktaten af 10. April 1922 forpligtede Tyskland sig til at udlevere Arkivalier og Kort vedrørende det til Danmark afstaaede Omraade, som havde Betydning for den løbende Forvaltning af disse Distrikter; til Gengæld lovede Danmark at afgive tilsvarende Arkivalier, som var nødvendige for Styrelsen af Sydtønder Kreds, samt Flensborg By og Land. For saa vidt Akterne angik Forvaltningsdistrikter, Kredse, Kommuner etc., som blev gennemskaaet af den ny Grænse, og ikke kunde adskilles, skulde de blive i den Stat, hvori de befandt sig den 20. Maj 1920. For Lokalakternes Vedkommende — praktisk talt drejede det sig om Udskillelsen af Sager vedrørende Sydtønder — kom Arbejdet, i Henhold til Undervisningsministeriets Skrivelse af 20. Juli 1924, til at paahvile Landsarkivar Gribsvad og Amtmanden over Tønder Amt Grev Schack-Schackenberg. For Centralmyndighedernes Vedkommende drog man Grænsen yderst snævert. Som Danmarks Kommissær lod Rigsarkivar Erslev de forskellige Ministerier fremsætte deres Ønsker. Da disse udelukkende drejede sig om Akter vedrørende rent prak-

1920 afstaaede nordslesvigske Omraader.

2. Tyske Kancellis Kopibøger 1730—70 (»Patenten« og »Re-scripten«).

3. Slesvigsk Ministeriums Arkiv 1851—64. Kopibøgerne skulde dog forblive i Kiel (medens Journalerne med tilhørende Register afleveredes) og ligeledes »saadanne Aktgrupper, som kan være af aktuel Betydning ved Opklaring af retslige Tvistemaal indenfor de under Tyskland forblevne Omraader«.

4. Visse specielle Dokumenter og Akter ifølge særlig Overenskomst.

Til Gengæld har Tyskland fra Rigsarkivet modtaget en Række Arkivfunds:

1. Af Gemeinschaftliches Archiv alle Dokumenter og Akter, som stammer fra Tiden forud for 1460 (dog med visse Undtagelser ifølge særlig Overenskomst), samt for Tiden efter 1460 en Række specielt angivne »Akter« og Akter.

2. De Del af de gottorpske Hertugers Arkiv, som ikke tidligere er blevet afleveret til Kiel (ligeledes med visse Undtagelser ifølge særlig Overenskomst).

3. Hvad der fandtes i København af den plønske Hertuglinies Arkiv, af det schaumburgske Grevskab Pinnebergs Arkiv, af Grevskabet Rantzaus Arkiv, samt af Klostret Reinfelds Arkiv.

4. En stor Mængde holstenske og en Del slesvigske Regnskaber etc.

5. Visse specielle Dokumenter og Akter ifølge særlig Overenskomst.

Endelig indeholder Overenskomsten Bestemmelser om Delingen af de »historiske Arkivalier«, som fandtes i de tidligere lokale Embedsarkiver i Tønder eller derfra var overført til Landsarkivet i Aabenraa, samt af »historiske Arkivalier«, som maatte være kommet til Sydtønder. Principet var, at Akter, som vedrørte Sydtønderes Distrikt, skulde udleveres til Tyskland, Akter vedrørende det afstaaede Nordslesvig til Danmark. For saa vidt en Deling af samlede Akter var påkrævet og mulig, skulde den gennemføres, og den nuværende Landegrænse være afgørende.

»Fra Ikrafttrædelsen af denne Overenskomst — erklærer Traktaten (§ 5) — skal der ikke fra nogen af Siderne gøres yderligere Retskrav paa historiske Arkivalier gældende. Paa den anden Side er man enige om, at Arkiverne, saafremt man senere skulde finde Arkivalier, som falder indenfor denne Udvekslings Rammer, skal overlade hinanden saadanne Sager.«

Forhandlingerne om denne Traktat har været overordentlig langvarige og staaet paa lige siden 1920; i Hovedsagen var de dog afsluttet omkring 1929.

Fra dansk Side er det Kr. Erslev, der som Rigsarkivar og Kommissær har Æren og Ansvar for Forhandlingen og dens Resultat. Selv om daværende Arkivar, fra 1924 Rigsarkivar, L. Laursen og Arkivar Dr. phil. William Christensen hele Perioden igennem har staaet ved hans Side og som

Hr. von Hedemann-Heespen og i Forhandlingens sidste Afsnit Dr. h. c. Ludwig Andresen.

I Hovedsagen har Forhandlingerne været skriftlige — den danske Journal over de udvekslede Skrivelser indeholder over 400 Numre — men har dog ogsaa givet Anledning til personlige Møder. I Oktober 1921 førtes indledende Samtaler mellem Gehejmeraad Richter og Rigsarkivar Erslev, hvorefter Spørgsmaalene i Marts 1922 blev nærmere drøftet i København mellem de danske og tyske Forhandlere og deres Sagkyndige. Nye Forhandlinger fandt Sted i Kiel i April 1923, i København i Marts 1924 og endelig i Kiel i Juli s. A.

Natissuen nr: 108
13 Mai 1937.

Telefon 10782.

ag 13 mai 1937

Redaktør: Thorvald Audaht

Landm.postens 42 årgang

Norske arkiv-saker hjem fra Danmark.

Sendingen omfatter dokumenter fra arkivet på Akershus og fra stiftsarkivet i Oslo, fra Stavanger, Bergen og Trondheim.

1136 gamle norske diplomer og 3 skinnbøker, deriblandt erkebiskop Øysteins jordebok — alt sammen saker som har vært i Danmark i 240 år

Utenriksdepartementet meddeler:
Fra den danske minister i Oslo har utenriksminister Koht mottatt følgende skrivelse, datert Oslo 15. april 1937:

«Herr Udenrigsminister,

Som bekendt har Spøragsmaalet om de i Danmark siden Forenings-tiden beroende Arkivalier vedrøren-de Norge været Genstand for ad-skillig Drøftelse mellem historisk interesserede og mellem de to Lan-des Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og histor-iske Betragtninger, som fra forskel-lige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Bibliotheker har nu, besjælet af Ønsket om saa-vidt muligt at imødekomme norske Synspunkter, iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier etc., der vilde ha-ve deres naturlige Plads i Norge.

De paagældende Myndigheder og Institutioner har derefter uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande foreslaaet at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Herr Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet:

En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges sær-

Danmarks minister i Oslo,
Henrik Kauffmann.

lige Historie, og som findes op-ført paa hoslagte Fortegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag I—XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til Arkivgrupper, der tidligere er af-leveret til Norge, og som er frem-draget under senere Omordninger.

b) Visse Arkivalier, der antages at stamme fra lokale norske Ar-kiver, og

c) visse Arkivalier, som fra gammel Tid har henligget i det danske Rigsarkiv som særlige «norske Samlinger».

2) Fra Den Arnamagnæanske Stiftelse:

1136 Dokumenter og 3 Manu-skripter hidrørende fra Arkivet på Akershus og fra Stiftskisterne i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim og bestaaende af Di-plomer, som Arne Magnussen i sin Tid har modtaget til Laans fra norske offentlige Institutioner, jfr. vedlagte Specifikation.

3) Fra Universitetsbibliotheket:

Den Brünnichske samling, væ-sentlig omfattende Kongsberg Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det Kongelige Biblio-thek:

202 Kort-Numre vedrørende norske Omraader, i mange Til-fælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af opimod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Bevæg-grunde, ud fra hvilke ovennevnte Aflevering finder Sted, beder jeg Dem, Herr Udenrigsminister, mod-tage Forsikringen om min mest ud-mærkede Højagtelse.

sign: Henrik Kauffmann».

Det norske svar.

Som svar på denne skrivelse har utenriksminister Koht sendt den danske minister følgende skrivelse, datert 8. maj 1937:

«Herr minister!

Eg har med glæde teke imot den meldinga og det tilbodet som De har sendt meg med brev frå 15. april iår.

De veit at dei norske ynskjemåla i arkivsaka femner om mykje meir enn det som den danske regjeringa no sender oss. Og eg torer framleis vona at dei danske styresmaktene ein gong vil godkjenna fullt ut dei krava vi på norsk side la fram i dei forhandlingane som vart førde i de-sember 1929.

Men når danske regjeringa no av fri vilje vil senda til Noreg so stor ein part av arkivsaker og andre dokument i Danmark som vedkjem Noreg, då tek eg dette som eit vit-nemål om den gode viljen hos re-gjeringa til å få løyst stridsspør-småla millom dei to landa og byggja tilhøvet millom dei på venskap og tiltru.

Eg har sendt meldinga Dykkar fram til Kyrkje- og Undervisnings-departementet og Det norske riks-arkivet, og eg har fått svar tilbake at Riksarkivet er ferdig til å taka imot den nye sendinga frå Danmark. Eg torer då gå ut ifrå at dei prakt-iske spørsmåla med framsendinga blir greidd i samråd millom det nor-

Utenriksminister Koht.

ske riksarkivet og dei danske insti-tusjonane som saka vedkjem.

Frå den norske regjeringa ber eg no fram ei varm takk for det til-bodet eg har fått, og eg bed Dykk, herr minister, vera viss på min høg-ste vyrdnad.

sign.: Halfdan Koht.

Fjerde gang det kommer arkivsaker fra Danmark.

Til dette knytter Riksarkivet disse opplysninger:

Det er fjerde gongen det kjem ei stor sending med arkivsaker frå Danmark til Noreg.

Første gongen var i åra 1820—1822, etter konvensjonen frå 1. sep-tember 1819 um oppgjerd millom Noreg og Danmark. Då kom ho-vudsendinga, ikring 1200 sekker ar-kivsaker. Desse sakene er no grunn-stammen i det norske riksarkivet fyre 1814.

Andre gongen var i 1848, då vårt riksarkiv fekk tilsendt frå Dan-mark 3 store kasser med arkivsaker,

Nytt blodbad ved Toledo.

Natidnew nr. 108
13 Mai 1937.

ag 13 mai 1937

Norsk Sendinge

1136 gamle Øysteins jo

Utenriksdepartementet
Fra den danske minis
har utenriksminister Koh
følgende skrivelse, datet
april 1937:

«Herr Udenrigsminister
Som bekendt har Sp
om de i Danmark siden
tiden beroende Arkivalier
de Norge været Genstan
skilling Drøftelse mellem
interesserede og mellem d
des Regeringer. Man skal
komme ind paa de retlige
iske Betragtninger, som fr
lige Sider og til forskellige
blevet gjort gældende i de
De danske Arkiver og Bi
har nu, besjælet af Ønske
vidt muligt at imødekom
Synspunkter, iværksat en
Undersøgelser af, hvilke
yngre Arkivalier etc., der
ve deres naturlige Plads i
De paagældende Myndig
Institutioner har derefter
ville præjudicere Opfattel
respektive Lande foreslaet
et betydeligt Antal Arkiv
Norge. Det er mig en
meddele Herr Udenrigs
dette.

De paagældende Sager
1) Fra Rigsarkivet:
En Række Arkivalier,
mentlig i overvejende G
Værdi som Kilder til Nor

fyrst og fremst protokollar, kart og
andre dokument frå den store gren-
seuppgangen mot Sverige midt i
1700-åra.

Tridje gongen var i 1851, då det
kom 48 kasser med arkivsaker. Fy-
reått hadde det vore tingingar med
Danmark um ei endelig arkivupp-
gjerd. I den traktaten som tinging-
ane førde til, står det at Noreg no
har fått alle dei arkivsaker det had-
de krav på.

I det danske riksarkivet har den-
ne fråsegna ikkje vore teken heilt
etter bokstaven. Ut gjennom åra
kom ordningsarbeidet til å føre med
seg at mange norske saker, helst
frå Kanselliet og Rentekammeret,
etter kvart vart utskilde til ei ser-
skild samling som det var tanken
ein gong å lata Noreg få. Denne
samlinga er millom dei arkivsakene
som no kjem hit.

Men dessutan fylgjer det med ein
mengd saker som den danske ar-
kivstyringa i 1851 meinte burde bli
verande i Danmark, og ymist som
det ikkje vart reist spursmål um
den gongen, so som domsprotokol-
lar og dokument frå dei norske her-
redagane 1578—1661 og arkivet et-
ter feltmarskalk Wedel Jarlsberg.

I alt sender det danske riksarki-
vet no ikring 130 band, 400—500
pakker og 1100—1200 einskilddoku-
ment. Av einskilddokumenta er
mange frå millomaldere.

Samstundes med desse sakene frå
det danske riksarkivet kjem det
viktige sendingar frå andre danske
institusjonar. Det Kongelige Biblio-
thek sender 262 norske kart. Uni-
versitetshibliotheket sender den
Brünnich'ske samlinga, på lag 200
band som gjeld norske bergverk.
Den Arnamagnæanske Stiftelse sen-
der 1136 gamle norske diplom og
dessutan dei tri skinnbøkene Björg-
ynjar Kalfskinn, biskop Øysteins
jordebok («den røde bog») og
Trondheims eldste kapitelsbok, alt
saman saker som var utlånt til bruk
for Arne Magnusson for ikring 240
år sidan, og som seinare har gått
inn i Den Arnamagnæanske Sam-
ling. Med denne sendinga frå den
Arnamagnæanske Stiftelse har eit
gamalt norsk-dansk stridspunkt
vorte løyst.

A skilja milliion norske og danske
saker i dei dansk-norske regje-
ringsarkiva frå tida fyre 1814 er
inga lett oppgåva, og det har vore
ulike meiningar i Noreg og Dan-
mark um kvar grensa skal dragast.
Mange protokollar gjeld Danmark
og Noreg under eitt, så det kan al-
dri bli tale um å få dei utlevert. Men
i det danske riksarkivet finst og sa-
ker som Noreg alt frå 1822 har hal-
de fram ynske um å få, og som
ikkje har kome med i den siste
sendinga heller. Dette gjeld fyrst
og fremst dei serskilt norske rek-
kene med kongelege kopibøker og
resolusjonsprotokollar. Brevskiftet
millom den danske ministeren i Oslo
og den norske utanriksministeren
syner at spursmålet um å lata Noreg
få desse sakene framleis står ope.

Er Per Ime i Spa

Han kjempet i fal
Cordoba

Sta

Ved juletider d
Imerslund samme
kamerater til Span
de være korrespo
avis, og de andre
Francos side.

Siden har ingen
men spredte rykt
siden meddelt at I
ter straks efter
hverve til den s
gion. Imerslund
journalist, men da
ning slapp op, slu
spanske falanks
De siste meldinge
skal være falt p
meddeler Rogalar

Vinmon omse i 1 79 mill.

En stigning

Av Vinmonopo
1936 fremgår at
finsprit som i å
skapets lager ut
ter å 100 pct. sty
brenneriene er i
ter potettråsprit
Ved Hamar-anle
fisert 2 784 414 l

Omsetningen
kr., hvilket er
6,192,292 kr.
1935.

For sprit, br
omsetningen i 1
sinsk og teknisk
Brennevin 58,5
16,878,250.

Selskapets sal
i 1936: 6 838 80

Selskapets sa
var 4 257 514 lit

nen
gjer
mål
tilh
tiltr
Eg
fram
depa
arkiv
at R
imot
Eg t

Valglo

Der kan

iske Stortingets
blir g avgitt innstillin
Stortinget når

Dagbladet nr. 108
13 Mai 1938.

Danskene er ikke villige til å utlevere flere arkivsaker

**Bare det som „ifølge våre prinsipper
har sin naturlige plass i Norge“.**

Riksarkivaren og chefen for Det Kongelige
Bibliotek uttaler sig

KØBENHAVN idag.

I anledning av det danske riksarkivs utlevering av det store dokumentmateriale til Norge har Berlingske Tidende igår kveld hatt en samtale med riksarkivar Axel Lindvald, som like efter sin embedstiltredelse for tre år siden har interessert sig for en norsk-dansk ordning med hensyn til det i mange år diskuterte arkiv-spørsmål.

— Det ligger jo i sakens natur, sa riksarkivaren, at det er Danmark som har arkivalier som er av interesse for Norge og ikke omvendt. Det er oss som har ligget inne med sakene fordi de to land i så lang tid er blitt styrt fra København. Initiativet til denne avlevering av arkivalier er tatt av riksarkivet. Der er i det hele tatt ikke ført forhandlinger mellem de to lands regjeringer om saken. Vi har, naturligvis, måtte gjøre mange forberedelser før avleveringen kunde finne sted. Vi måtte være på det rene med hvad vi hadde liggende og hvad vi vilde sende til Norge.

— Men den norske utenriksminister synes å vente enda mer omfattende avleveringer?

— Vi har fra vår side ikke på

noen måte ønsket å predifisere den opfatning av arkivalie-spørsmålet som hersker i begge land og vi har vist at de norske ønsker å gå lenge enn til det vi nu har tilbudt å oversende, men vi utleverer alt hvad der ifølge våre prinsipper må ha sin naturlige plass i Norge.

— Hvornår blir sakene sendt avsted og på hvilken måte?

— Herom er der endnu ikke truffet noen bestemmelse. Overflyttingen skjer så snart vi får tingene registrert.

— Hvornår fant den siste avlevering sted?

— I 1851.

Chefen for det Kongelige Bibliotek, overbibliotekar Karl S. Petersen med hvem Berlingske Tidende også har hatt en samtale med uttaler:

— Det har vært mig en glede å delta i denne arkivalier-avlevering. Jeg finner det i høi grad rimelig at Norge får hvad vi nu har besluttet å oversende.

For det Kongelige Biblioteks vedkommende dreier det sig jo bare om noen karter og biblioteket har ikke mer å avstå. Norge har hverken juridisk eller moralsk krav på annet herfra.

13 Mai 1932.

Gavesending av arkivsaker fra Danmark

Vitnemål om god vilje,
meiner Koht.

Saker me har mykje bruk for, seier riksarkivaren

Den danske regjeringa har i eit skriv gjenom sendemann Kaufmann i Oslo sagt seg viljug til å gjeve Noreg att ei stor mengd med arkivsaker, som har vore i København i fleire hundre år. Det gjeld saker som det har vore tingingar om ved ymse høve. Dei siste offisielle tingingane var i 1929, men ein vart ikkje samd då. Og slik som bondepartiregjeringa stelte seg i Grønlandssaka, vart det ikkje meir utav dei underhands tingingane som framleis gjekk føre seg fram til 1932.

Iniativet no er kome frå dansk side. Det er det danske riksarkivet og dei danske styresmaktene som saman med minister Kaufmann har arbeidd med saka, og som no gjev oss tilbod om å ta imot arkivsakene som gæve.

— Det er verdfulle ting som det norske riksarkivet no skal få taka over, seier riksarkivar Steinnes til «Arbeiderbladet» idag. Saker som me har mykje bruk for. Eg tykkjer dette er ei gledeleg hending i alle måtar, gledeleg for tilhøvet millom dei to grannelanda og ei av dei gledelegsta hendingane i norsk arkivsoge. Riksarkivaren viser elles til eit skriv han har sendt utanriksdepartementet der det heiter at det no er fjerde gongen det kjem ei stor sending arkivsaker frå Danmark til Noreg. Fyrste gongen var i 1820—22, då me etter oppgjerda med Danmark fekk dei 1200 sekkene som enno er grunnstammen i arkivet vårt frå før 1814. I 1848 fekk me 3 kassar, mest protokollar frå grenseuppgangen mot Sverige midt i 1700-åra. Tredje gongen var i 1851, då det kom 48 kassar, som skulde vera slutten på dei arkivsakene Noreg hadde krav på. Men utetter åra har danskane likevel skild ut serlege saker til ei norsk sam-

ling som det var tanken å lata oss få ein gong. Denne samlinga er millom dei arkivsakane som no kjem hit.

Men dessutan følgjer det med ei mengd saker som den danske arkivstyringa i 1851 meinte burde bli verande i Danmark, og ymist som det ikkje var reist spursmål um den gongen, so som domsprotokollar og dokument frå dei norske herredagane 1578—1661 og arkivet etter feltmarskalk Wedel Jarlsberg.

I alt sender det danske riksarkivet no ikring 130 band, 400—500 pakker, og 1100—1200 einskilddokument. Av einskilddokumenta er mange frå millom alderen.

Samstundes med desse sakene frå det danske riksarkivet kjem det viktige sendingar frå andre danske institusjonar, m. a. 262 kart, 200 band om norske bergverk, biskop Øysteins jordebok og mange andre verdfulle saker frå ialt 2 institusjoner.

— Er det plass til alt dette i det tronge riksarkivet? spør me riksarkivaren.

— Plass er det ikkje. Men me lyt no skaffe plass til slike saker sjølv um me skal måtta pakka andre arkivsaker ned i kassar og setja dei i kjellaren.

Utanriksminister Koht har sendt den danske sendemannen eit varmt takkeskriv, der han millom anna og seier:

De veit at dei norske ynskemåla i arkivsaka femner om mykje meir enn det som den danske regjeringa no sender oss. Og eg torer framleis vona at dei danske styresmaktene ein gong vil godkjenna fullt ut dei krava som vi på norsk side la fram i dei forhandlingane som vart førde i desember 1929.

Men når den danske regjeringa no av fri vilje vil senda til Noreg så stor ein part av arkivsaker og andre dokument i Danmark som vedkjem Noreg, då tek eg dette som eit vitnemål om den gode viljen hos regjeringa til å få løyst strids-spørsmåla milom dei to landa og byggja tilhøvet millom dei på venskap og tiltru.

Det norske riksarkivet sender idag ein serskild takk til arkivstyret i Danmark, og melder frå um at det er ferdig til å taka imot den nye sendinga.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

13 MAJ 1937

skriver den

Det danske Rigsarkiv udleverer mægtigt Dokument- Materiale til Norge

Men den norske Udenrigsminister ønsker endnu mere
En Sag, som har været drøftet siden 1851

Det danske Udenrigsministerium udsendte i Aftes en Meddelelse, hvis Indhold vil interessere de skandinaviske Lande i ikke ringe Grad.

Tid efter anden er der i Aarenes Løb fra norsk Side fremsat Ønske om, at Danmark skulde afstaa til de norske Arkivsamlinger 'en hel Del Materiale, som er af udpræget arkivalisk Interesse for Nordmændene, eftersom det hidrører fra norske Steder, Mænd og Forhold. Det danske Rigsarkiv har, under sin nye Ledelse, i al Stilfærdighed foretaget en Opgørelse over, hvad man i givet Tilfælde kunde afstaa til Norge af Arkivalier, og det, som Udenrigsministeriet i Aftes meddelte, var følgende:

I Henhold til Instruktion fra Udenrigsministeriet har den danske Gesandt i Oslo overrakt den norske Udenrigsminister følgende Note af 15. April d. A.:

Hr. Udenrigsminister!

Som bekendt har Spørgsmaalet om de i Danmark siden Foreningstiden beroen-

finder Sted, beder jeg Dem, Hr. Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

HENRIK KAUFFMANN

De norske Ønsker

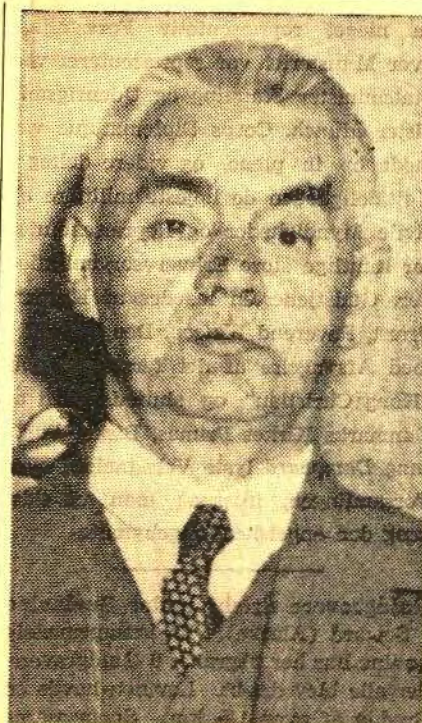
Den norske Udenrigsminister har derefter den 8. d. M. sendt den danske Gesandt en paa Landsmaal affattet Svarnote, der i dansk Oversættelse lyder saaledes:

Herr Minister!

Jeg har med Glæde modtaget den Meddelelse og det Tilbud, som De har sendt mig med Brev af 15. April d. A.

De ved, at de norske Ønskemaal i Arkivsagen omfatter meget mere end det, den danske Regering nu sender os, og jeg vover fremdeles at nære det Haab, at de danske Myndigheder engang i fuld Udstrækning vil godkende de Krav, som vi fra norsk Side fremsatte i de Forhandlinger, der førtes i December 1929.

Men naar den danske Regering nu af fri Vilje vil udlevere Norge saa stor en Del Arkivsager og andre Dokumenter i Danmark, som vedkommer Norge, tager jeg dette som et Vidnesbyrd om Regeringens gode Vilje til at søge

Den norske Udenrigsminister Koht.

de løst og til at bygge Forholdet mellem dem paa Venskab og Tillid.

Jeg har fremsendt Deres Meddelelse til Kirke- og Undervisningsdepartementet og det norske Rigsarkiv, og jeg har faaet det Svar tilbage, at Rigsarkivet er beredt til at tage imod den nye Forsendelse fra Danmark. Jeg tør da gaa ud fra, at de praktiske Spørgsmaal med Hensyn til Fremsendelsen bliver ordnet i Samraad mellem det norske Rigsarkiv og vedkommende danske Institutioner.

Fra den norske Regering fremfører jeg nu en varm Tak for det givne Tilbud, og beder Dem, Herr Minister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede

neralog, som fra 1789 havde til Opgave at bringe Sølvværket paa Fode, han havde ogsaa historiske Interesser og tog en stor Del af Arkivet med sig, da han i 1814 vendte tilbage til Danmark.

Endelig udleveres der af Den arnamagnæanske Samling ca. 1100 middelalderlige norske Breve. Saa godt som alle stammer fra de norske Bispearkiver, Oslo, Trondheim og Stavanger, nogle faa fra Bergen, medens ca. 30 vistnok har hørt hjemme i Arkivet paa Akershus. De allerfleste omhandler Køb og Salg af norsk Jordegods.

Som bekendt var Islænderen A. Magnusson, der døde i 1730, en liden Samler, som havde Held til at erhverve den store Mængde af islandske Haandskrifter, der nu findes paa Universitetsbiblioteket. Af norske og islandske mest kirkelige Embedsarkiver, fik I tillige udlånt en Række middelalderlige Breve. Han lovede at levere disse Breve, havde ogsaa til Hensigt at holde sine Løfter, men fik aldrig opfyldt det. Tit og mange Gange har det været Tale om at tilbagelevere disse Breve. Men de islandske skete det for nogle Aar siden, med Hensyn til de norske før der Forhandlinger allerede i 1851, under hvilke navnlig A. S. Ørsted udtalte sig for Afleveringen, som dog ikke blev til noget. Ogsaa denne Gang har Sag været udsat til Slutning fra alle Sider, i den arnamagnæanske Kommission, hvor Formand er Professor Arup, og fra Universitetet.

Materiale, som har sin naturlige Plads i Norge

Vi havde i Aftes en Samtale med Rigsarkivar Axel Linvald, som ligesom siden sin Embedstiltrædelse for Trondhjem Aar siden har interesseret sig for en dansk-norsk Ordning med Hensyn til det i saa mange Aar diskuterede Arkivspørgsmaal:

Det ligger jo i Sagens Natur — sagde

— Det har været mig en Glæde at deltage i denne Arkivalieaflevering. Jeg finder det i høj Grad rimeligt, at Norge faar, hvad vi nu har besluttet at afsende. For Det kongelige Bibliotek og Vedkommende drejer det sig jo kun om nogle Kort, og Biblioteket har mere at afstaa. Norge har ikke hvorefter juridisk eller moralsk Krav paa herfra.

Vir

Det danske Udenrigsministerium udsendte i Aftes en Meddelelse, hvis Indhold vil interessere de skandinaviske Lande i ikke ringe Grad.

Tid efter anden er der i Aarenes Løb fra norsk Side fremsat Ønske om, at Danmark skulde afstaa til de norske Arkivsamlinger en hel Del Materiale, som er af udpræget arkivalisk Interesse for Nordmændene, eftersom det hidrører fra norske Steder, Mænd og Forhold. Det danske Rigsarkiv har, under sin nye Ledelse, i al Stiltfærdighed foretaget en Opførelse over, hvad man i givet Tilfælde kunde afstaa til Norge af Arkivalier, og det, som Udenrigsministeriet i Aftes meddelte, var følgende:

I Henhold til Instruktion fra Udenrigsministeriet har den danske Gesandt i Oslo overrakt den norske Udenrigsminister følgende Note af 15. April d. A.:

Hr. Udenrigsminister!

Som bekendt har Spørgsmaalet om de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge været Genstand for adskillig Drøftelse mellem historisk Interesserede og mellem de to Landes Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og historiske Betragtninger, som fra forskellige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Biblioteker har nu, besjælet af Ønsket om saa vidt muligt at imødekomme norske Synspunkter iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier der vilde have deres naturlige Plads i Norge.

De paagældende Myndigheder og Institutioner har derefter, uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande, foreslaaet at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Hr. Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet:

En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges særlige Historie, og som findes opført paa hoslagte Fortegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag 1 — XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til Arkivgrupper, der tidligere er afleveret til Norge, og som er fremdraget under senere Omordninger,

b) visse Arkivalier, der antages at stamme fra lokale norske Arkiver, og

c) visse Arkivalier, som fra gammel Tid har henligget i det danske Rigsarkiv som særlige „Norske Samlinger“.

2) Fra Den arnamagnæanske Stiftelse:

1136 Dokumenter og 3 Manuskripter, hidrørende fra Arkivet paa Akershus og fra Stiftskisterne i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim, og bestaaende af Diplomer, som Arne Magnusson i sin Tid har modtaget til Laans fra norske offentlige Institutioner, jfr. vedlagte Specifikation.

3) Fra Universitetsbiblioteket:

Den Brunnichske Samling, væsentlig omfattende Kongsbergs Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det kongelige Bibliotek:

262 Kort = Numre vedrørende norske Omraader, i mange Tilfælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af op imod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Bevæggrunde, ud fra hvilke ovennævnte Aflevering

finder Sted, beder jeg Dem, Hr. Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

HENRIK KAUFFMANN

De norske Ønsker

Den norske Udenrigsminister har derefter den 8. d. M. sendt den danske Gesandt en paa Landsmaal affattet Svarnote, der i dansk Oversættelse lyder saaledes:

Herr Minister!

Jeg har med Glæde modtaget den Meddelelse og det Tilbud, som De har sendt mig med Brev af 15. April d. A.

De ved, at de norske Ønskemaal i Arkivsagen omfatter meget mere end det, den danske Regering nu sender os, og jeg vover fremdeles at nære det Haab, at de danske Myndigheder engang i fuld Udstrækning vil godkende de Krav, som vi fra norsk Side fremsatte i de Forhandlinger, der førtes i December 1929.

Men naar den danske Regering nu af fri Vilje vil udlevere Norge saa stor en Del Arkivsager og andre Dokumenter i Danmark, som vedkommer Norge, tager jeg dette som et Vidnesbyrd om Regeringens gode Vilje til at søge Stridsspørgsmaalene mellem de to Lan-

Den norske Udenrigsminister Koht.

de løst og til at bygge Forholdet mellem dem paa Venskab og Tillid.

Jeg har fremsendt Deres Meddelelse til Kirke- og Undervisningsdepartementet og det norske Rigsarkiv, og jeg har faaet det Svar tilbage, at Rigsarkivet er beredt til at tage imod den nye Forsendelse fra Danmark. Jeg tør da gaa ud fra, at de praktiske Spørgsmaal med Hensyn til Fremsendelsen bliver ordnet i Samraad mellem det norske Rigsarkiv og vedkommende danske Institutioner.

Fra den norske Regering fremfører jeg nu en varm Tak for det givne Tilbud, og beder Dem, Herr Minister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

HALVDAN KOHT

700 Pergamentsbreve m. m.

Til nærmere Oplysning om de Arkivsager, der saaledes afgives til Norge, har den danske Rigsarkivar afgivet følgende Redegørelse:

Ved den Arkivaflevering, som nu finder Sted i Henhold til ovenstaaende danske Note, udleverer det danske Rigsarkiv:

Ca. 700 Pergamentsbreve. Der findes heriblandt en Række norske Statsdokumenter fra Tiden før Foreningen med Danmark. Størsteparten af en anden Gruppe staar i Forbindelse med, at den bekendte Statsmand Hannibal Sehested, der i en Række Aar var Statholder i Norge, erhvervede omfattende Godsbesiddelser i dette Land. Alle Adkomstbrevene til dette Gods findes nu i Danmark. En tredje Gruppe danner de saakaldte „Norske Pergamenter“, ialt 266 Pergamentsbreve. Det er i det væsentlige private Dokumenter vedr. Køb og Salg af norske Ejendomme og stammer fra Tiden 1224—1680.

Desuden udleveres to større Grupper „Norske Samlinger“ og „Norske Papirer“, ialt 17 Bind og 70 Pakker. Samlingen indeholder særlig Jordebøger, Skattemandtal og Matrikler, der har Betydning for Norges indre Historie fra ca. 1448—ca. 1730.

Ca. 30 Protokoller stammer fra Kongens norske Retterting fra sidste Fjerdedel af det 16. Aarh. og første Fjerdedel af det 17. Aarh. — I Kristian 4.s Tid holdtes der regelmæssigt norsk Retterting hvert tredje Aar i Oslo, Bergen eller en anden norsk Købstad. Meget ofte var Kongen til Stede.

Gamle norske Kancellibreve

Af Gehejmekonseillets Sager er allerede tidligere blevet afleveret en Række Indberetninger fra Statholderskabet og andre Myndigheder, de fleste fra den store nordiske Krigs Tid. En hel Del var dog blevet liggende i Danmark. Da det meste vedrører den norske Hærs Forplejning og Foretagender mod Sverige, samles det nu alt sammen i Norge.

Som bekendt har det været Prin-

cipet for de tidligere Afleveringer til Norge, at dette Land skulde have udleveret Koncepterne til Skrivelserne fra de forskellige Kollegier tilligemed de dertil hørende indkomne Sager, medens Danmark beholdt selve Protokollrækkerne med Kopierne af Brevene. Uvist hvorfor havde man dog tilbageholdt Størsteparten af Koncepter og Indlæg til de norske Kancellibreve fra Tiden før 1660. Ogsaa disse (tilsammen ca. 30 Pakker) bliver nu udleveret.

Fra Tiden mellem 1660 til 1814 er de allerfleste Sager vedrørende Norge forlængst blevet afleveret. Enkelte Grupper blev dog holdt tilbage, og adskilligt er senere blevet fundet frem under de Ordningsarbejder, der i Tidens Løb har fundet Sted i det danske Rigsarkiv. Alt dette, der saaledes kan betragtes som Supplerer til tidligere afleverede Sager, bliver nu afgivet. Ialt drejer det sig om ca. 30 Bind og 275 Pakker. Adskilligt af det har mindre Betydning. Men der findes dog derimellem Akterne vedrørende Udarbejdelsen af Christian 5.s norske Lov. Endelig kan nævnes, at der udleveres en hel Del Kort, navnlig over norske Fæstninger etc. fra Tiden 1667 til 1758, og Fritsø Jernværks Arkiv, 59 Bind, som af en eller anden Grund var havnet i København, samt en norsk Generals Arkiv fra det 18. Aarhundrede, ca. 60 Pakker.

200 Breve fra Universitetsbiblioteket

Af Notevekslingen fremgaar det, at Danmark ogsaa afleverer en Del Sager, som ikke findes i Rigsarkivet, men som beror i andre Institutioner. Da det danske Rigsarkiv rejste Spørgsmaalet, har man fundet, at ogsaa disse Sager burde følge med. For Det kgl. Biblioteks Vedkommende drejer det sig om flere Hundrede haandtegnede Kort over større og mindre Dele af Norge. Fra Universitetsbiblioteket afleveres den saakaldte Brunnichs Samling, ca. 200 Bind, hvoraf det meste hører til Kongsbergs Sølvværks Arkiv.

Brunnich var en kendt Zoolog og Mi-

Køb og Salg af norsk Jordegods. Som bekendt var Islænderen A. Magnusson, der døde i 1730, en Samler, som havde Held til at erhverve den store Mængde af islandske Haandskrifter, der nu findes paa Universitetsbiblioteket. Af norske og islandske mest kirkelige Embedsarkiver, fik i tillige udlaant en Række middelalderlige Breve. Han lovede at levere disse, havde ogsaa til Hensigt at haves sine Løfter, men fik aldrig opfyldt det. Tit og mange Gange har det været Tale om tilbageleverelse af disse Breve. Men de islandske skete det for nogle Aar siden, med Hensyn til de norske før der Forhandlinger allerede i 1851, under hvilke navnlig A. S. Ørsted udtalte sig for Afleveringen, som dog ikke blev til noget. Ogsaa denne Gang har Sagvundet Tilslutning fra alle Sider, i den arnamagnæanske Kommission, hvorefter Formanden Professor Arup, og fra Universitetet.

Materiale, som har sin naturlige Plads i Norge

Vi havde i Aftes en Samtale med Rigsarkivar Axel Linvald, som ligesom siden sin Embedstiltrædelse for tre Aar siden har interesseret sig for en dansk-norsk Ordning med Hensyn til det i saa mange Aar diskuteret Arkivspørgsmaal:

Det ligger jo i Sagens Natur — sagde Rigsarkivaren — at det er Danmark der besidder Arkivalier af Interesse for Norge, og ikke omvendt. Det er os, som har ligget inde med Sagerne, fordi de to Lande i saa lang Tid er blevet styret fra København. Initiativet til denne Aflevering af Arkivalier er taget af Rigsarkivet. Der er overhovedet ikke ført Forhandlinger mellem de to Landes Regeringer om Sagen. Vi har naturligvis maatte gøre mange Forberedelser, før Afleveringen kunde finde Sted. Vi maatte være paa det rene med, hvad vi havde liggende, og hvad vi vilde sende til Norge.

— Men den norske Udenrigsminister synes at vente endnu mere omfattende Afleveringer?

— Vi har fra vor Side ikke paa nogen Maade ønsket at præjudicere den Opfattelse af Arkivaliespørgsmaalet, som hersker i begge Lande, og vi har været vidende om, at de norske Ønsker gaar længere end til det, vi nu har tilbudt at oversende. Men vi udleverer alt, hvad der ifølge vore Principper maa have sin naturlige Plads i Norge.

— Hvornaar bliver Sagerne sendt af Sted og paa hvilken Maade?

— Herom er der endnu ikke truffet nogen Bestemmelse. Overflytningen sker, saa snart vi faar Tingene registrerede.

— Hvornaar fandt den sidste Aflevering Sted?

— I 1851.

B. 1936, s. 184

Ikke mere fra Det kgl. Bibliotek

Chefen for Det kgl. Bibliotek, Overbibliotekar Carl S. Petersen, med hvem vi ligeledes havde en Samtale, sagde:

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Socialdemokraten

skriver den 13/5 - 37

Enig med Norge om Arkivspørgsmaalet.

**Mange Arkivalier udleveres til
Norge, der modtager dem med
Tak.**

Udenrigsministeriet udsendte i Aftes
Meddelelse om, at den danske Gesandt
i Oslo har overrakt den norske Uden-

rigsminister en Note, hvis Indhold er,
at de danske Biblioteker og andre In-
stitutioner har besluttet at imødekom-
me Norges Ønske om at faa udleveret
en Del nationale Arkivsager, der er af
særlig Interesse for Norge.

Blandt de Arkivalier, Danmark af-
staar, er 1136 Dokumenter m. v., som
Historikeren Arne Magnusson i sin Tid
har faaet udleveret fra norske offentlige
Institutioner, og som siden har beroet
i Danmark i den saakaldte arnamagnæ-
anske Stiftelse. Endvidere afstaar Uni-
versitetsbiblioteket i København den
Brünnich'ske Samling paa 200 Bind og
Det kgl. Biblioteks 262 Kort-Numre ved-
rørende norske Omraader.

Det norske Udenrigsministerium har
modtaget Tilsagnet med Tak, og Over-
sendelsen af de mange nationale Arkiv-
sager til det norske Rigsarkiv vil nu
finde Sted.

B. 1736, 1. 124

Danmark utleverer en stor del av den Arnamagnæanske samling og andre norske arkivalier.

Utenriksminister Koht takker og presiserer det norske syn på saken. - En lettelse i arkivsaken.

Utenriksdepartementet meddeler:

Fra den danske minister i Oslo har utenriksminister Koht mottatt følgende skrivelse, datert Oslo 15. april 1937:

«Herr Udenrigsminister,

Som bekendt har Spørgsmaalet om de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge været Genstand for adskillig Drøftelse mellem historisk interesserede og mellem de to Landes Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og historiske Betragtninger, som fra forskellige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Bibliotheker har nu, besjælet af Ønsket om saavidt muligt at imødekomme norske Synspunkter, iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier etc., der vilde have deres naturlige Plads i Norge.

De paagældende Myndigheder og Institutioner har derefter uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande foreslaaet at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Herr Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet:

En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges særlige Historie, og som findes opført paa hoslagte For-

tegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag I—XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til Arkivgrupper, der tidligere er afleveret til Norge, og som er fremdraget under senere Omordninger,

b) visse Arkivalier, der antages at stamme fra lokale norske Arkiver, og

c) visse Arkivalier, som fra gammel Tid har henligget i det danske Rigsarkiv som særlige «norske Samlinger».

2) Fra Den Arnamagnæanske Stiftelse:

1136 Dokumenter og 3 Manuskripter hidrørende fra Arkivet paa Akershus og fra Stiftskisterne i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim og bestaaende af Diplomer, som Arne Magnussen i sin Tid har modtaget til Laans fra norske offentlige Institutioner, jfr. vedlagte Specifikation.

3) Fra Universitetsbibliotheket:

Den Brünichske Samling, væsentlig omfattende Kongsberg Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det Kongelige Bibliothek:

202 Kort-Numre vedrørende norske Omraader, i mange Tilfælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af opimod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Bevæggrunde, ud fra hvilke ovennævnte Aflevering finder Sted, beder jeg Dem, Herr Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

(sign.) Henrik Kauffmann.»

Som svar på denne skrivelse har utenriksminister Koht sendt den danske minister følgende skrivelse, datert 8. mai 1937:

«Herr minister!

Eg har med glede teke imot den

stammen i det norske riksarkiv fra tiden før 1814.

Danmarks minister i Oslo, Kauffmann.

kes. Mange protokoller gjelder samtidig Danmark og Norge, så det kan aldri bli tale om å få dem utlevert. Men i det danske riksarkiv finnes også ting som Norge helt siden 1822 har ønsket å få, og som heller ikke er kommet med i den siste sending. Dette gjelder først og fremst de spesielt norske rekker av kongelige kopibøker og resolusjonsprotokoller. Brevvekslingen mellom den danske minister i Oslo og den norske utenriksminister viser, at spørsmålet om hvorvidt Norge skal få disse saker fremdeles står åpent.

Gledelig om man kan utveksle saker så de kommer der de naturlig hører hjemme.

Sier stortingspresident Hambro.

Under de arkivforhandlinger som for noen dager siden blev ført med Danmark, var Norge representert ved stortingspresident C. J. Hambro og utenriksminister Koht. Hr. Hambro var delegasjonens formann.

Vi har forelagt den danske ministers brev for hr. Hambro, som bemerket at det var vanskelig for ham å gi nogen uttalelse på basis av de opplysninger som er gitt i brevet. For å gjøre sig op en mening om saken trengtes der efter mitt skjønn et mer inngående studium enn jeg nu har anledning til, sier stortingspresidenten.

Under arkivforhandlingene blev der av hr. Koht og mig — sier hr. Hambro videre — gitt en utførlig opgave over de arkivsaker Norge mente å ha krav på og likeledes over de arkivsaker som vi i tilfelle mente å kunne utlevere til Danmark. Det vil nu får tilbake er til dels arkivsaker som mot kvittering har været utlånt fra Norge og som Danmark tidligere har vegret sig ved å tilbakelevere. Jeg vilde hilse det med glede hvis meddelelsen om at Danmark nu tilbakeleverer disse arkivsaker betyr at man kan forhandle om en utveksling av de saker som beror i det ene land, men som naturligere burde bero i det annet.

63. 1936, 1. 184

En gledelig tilvekst.

kongelige registre og tegnelser og relasjons- og resolusjonsprotokoller for Norge.

— Hvilke hindringer står i veien for dette?

— Den vesentligste hindring for full forståelse fra dansk side av de norske ønsker er helstatslæren, opfatningen av Danmark og Norge som en helstat i foreningstiden. Så lenge man i Danmark holder på denne opfatning, er der neppe håb om nogen løsning av spørsmålet om regjeringsprotokollene. Men når det engang fra dansk side blir almindelig anerkjent at Norge og Danmark var to rettslig sett sideordnede og jevnbyrdige, likeberettigede kongeriker innenfor monarkiet, vil danskene også anerkjenne at nordmennene har et fullt berettiget krav på å få utlevert fra kongerikenes fellesarkiv de protokollserier, som med rette er blitt kalt ryggraden i Norges rikes arkiv. Det er klart at et kongerike, en stat, ikke kan si at dets riksarkiv er i orden, så lenge regjeringens hovedprotokoller beror i en annen stats verge.

— Det har fra dansk side været hevdet at arkivsaken kan løses ved fotografiske kopier av de omstridte arkivalier?

— Fotografier er og blir kopier, noget helt annet enn originalene. Som arbeidsmateriale er fotografier brukbare, men som statsdokumenter er det bare originalene det kan være tale om å regne med som autentiske arkivsaker. Fotografier kan aldri utfylle den lakune vi har i vårt riksarkiv for foreningstidens vedkommende, likeså litt som avskrifter kan gjøre det. En kopi kan nok gjøre sin nytte, brukes i praktisk øiemed og tilfredsstille et hvert rimelig behov med hensyn til innholdet i et dokument, men selv om kopien til og med kan være bevis i en rettssak, blir den aldri det autentiske bevis. Det er kjent nok at i internasjonale rettssaker har man ikke villet nøle sig med kopier av karter og grensedokumenter, men har forlangt dem fremlagt i original.

Hovedsaken ved de arkivrekker det her er tale om er at de er det autentiske uttrykk for statemundig-

at man vil sende alt sammen i en egen jernbanevogn med en arkivmann som kurer.

— Og hvordan er det med plassen i riksarkivet?

— Der er for øeblikket fullpakket, men jeg tviler ikke på at riksarkivaren vil gi denne verdifulle tilvekst den rette plass, og heller flytte på noen av de nyere arkivsaker.

Danske uttalelser.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Kjøbenhavn, 12. mai.

Deres korrespondent hadde i aften en samtale med riksarkivar Axel Linvald, som like siden han tiltrådte sitt embete for tre år siden

har interessert sig for en dansk norsk ordning med hensyn til så mange år diskuterte arkivsmål.

Det ligger jo i sakens natur riksarkivaren, at det er Danmark som har arkivsaker av interesse for Norge og ikke omvendt. Det som har ligget inne med saken, fordi de to land i så lang tid styrt fra Kjøbenhavn. — Intet til avlevering av disse arkivsaker er tatt av riksarkivet. har overhodet ikke været ført handlinger mellem de to land. gjeringer om saken. Vi har naturligvis måttet foreta mange forredelser før avleveringen kunde ne sted. Vi måtte være på det med hvad vi hadde liggende og vi vilde sende til Norge.

— Men den norske utenriks-

«Herr minister!

Eg har med glede teke imot den meldinga og det tilbodet som De har sendt meg med brev frå 15. april i år.

De veit at dei norske ynaskjemåla i arkivsaka femner om mykje meir enn det som den danske regjeringa no sender oss. Og eg torer framleis vona at dei danske styresmaktene ein gong vil godkjenna fullt ut dei krava som vi på norsk side la fram i dei forhandlingane som vart førde i desember 1929.

Men når den danske regjeringa no av fri vilje vil senda til Noreg so stor ein part av arkivsaker og andre dokument i Danmark som vedkjem Noreg, då tek eg dette som eit vitnemål om den gode viljen hos regjeringa til å få løyst stridsspørsmåla millom dei to landa og byggja tilhøvet millom dei på venskap og tiltru.

Eg har sendt meldinga Dykkar fram til Kyrkje- og Undervisningsdepartementet og det norske Riksarkivet, og eg har fått svar tilbake at Riksarkivet er ferdig til å taka imot den nye sendinga frå Danmark. Eg torer då gå ut ifrå at dei praktiske spørsmåla med fram-sendinga blir greidd i samråd millom det norske Riksarkivet og dei danske institusjonane som saka vedkjem.

Frå den norske regjeringa ber eg no fram ei varm takk for det tilbodet eg har fått, og eg bed Dykk, herr minister, vera viss på min høgste vyrdnad.

(sign.) Halvdan Koht.)

*

Til dette knytter Riksarkivet disse opplysninger:

Det er fjerde gang det kommer en stor sending med arkivsaker fra Danmark til Norge.

Første gang var i årene 1820—1822 etter konvensjonen av 1. september 1819 om oppgjør mellom Norge og Danmark. Da kom hovedsendingen, ca. 1200 sekker arkivsaker. Disse saker er nu grunn-

stammen i det norske riksarkiv fra tiden før 1814.

Den annen gang var i 1848, da vårt riksarkiv fikk sendt fra Danmark 9 store kasser med arkivsaker, vesentlig protokoller, karter og andre dokumenter fra den store grenseoppgang mot Sverige midt i 1700-tallet.

Tredje gang var i 1851, da det kom 48 kasser med arkivsaker. Forut var gått underhandlinger med Danmark om et endelig arkivoppgjør. I den traktat som blev resultatet av underhandlingene står, at Norge nu har fått alle de arkivsaker som det har krav på.

I det danske riksarkiv er denne påstand ikke blitt tatt helt bokstavelig. Gjennem årene kom arbeidet til å føre med sig at mange norske saker, særlig fra Kancelliet og Rentekammeret, efterhånden blev utskilt til en egen samling som det var tanken engang å la Norge få. Denne samling er blandt de arkivsaker som nu kommer hit.

Men dessuten kommer en mengde saker som det danske arkivstyre i 1851 mente burde forbli i Danmark, og dessuten adskillig som det dengang ikke blev reist spørsmål om, som domsprotokoller og dokumenter fra de norske herredager 1578—1661 og arkivet efter feltmarskalk Wedel-Jarlsberg.

Ialt sender det danske riksarkiv nu ca. 130 bind, 400—500 pakker og 1100—1200 enkelt dokumenter. Av de siste er mange fra middelalderen.

Samtidig med disse sendinger fra det danske riksarkiv kommer viktige sendinger fra andre danske institusjoner. Det kgl. bibliotek sender 262 norske kart. Universitetsbiblioteket sender den Brünichske samling i 20 bind, som angår norske bergverk. Den Armagnæanske stiftelse sender 1136 gamle norske diplomer og dessuten de tre skinnbøker Bjørgynjar Kalfskinn, biskop Øisteins jordebok («den røde bok») og Trondheims eldste Kapitelsbok, altså sammen saker som var utlånt til bruk for Arne Magnusson for omkring 240 år siden og som senere er gått inn i den Armagnæanske samling. Med denne sending fra den Armagnæanske stiftelse er et gammelt stridsspørsmål løst.

A skjele mellom norske og danske saker i de dansk-norske regjeringsarkiver fra tiden før 1814 er ingen lett oppgave, og det har i Danmark og Norge været delte meninger om hvor grensen skulde trek-

Men avleveringen kan ikke betraktes som avsluttende, sier professor Kolsrud.

En gang får vi forhåpentlig de norske regjeringsprotokoller.

En av Aftenpostens medarbeidere forela igår aftes telegrambyråets meddelelse for professor Olav Kolsrud.

— Jeg vil først og fremst si at det som avleveres er alt sammen saker vi i mange år har ønsket skulde komme til Norge, uttalte professoren. Vi må derfor i høi grad glede oss over at de blir avlevert. Spesielt er det norske dokumenter og håndskrifter fra den Arnagnæanske samling som er overmåte kjærkomne.

— Hvad omfatter denne samling?

— Den består av 2827 norske, islandske og danske håndskrifter av litterær — ikke arkivmessig — karakter, bl. a. verdifulle manuskripter til de norske kongesagaer, islandske ættesagaer, norsk og islandsk diktning, lovbøker, teologi og annen videnskapelig litteratur, og ved siden av dette en samling av danske, norske og islandske diplomer fra middelalderen, av hvilke de islandske blev avlevert til Island for nogen år siden. Den norske avdeling av diplomsamlingen består av ialt 1912 originale diplomer. Av disse får vi nu 1136. Danskene beholder altså fremdeles 776 norske nummer.

— Det står i meddelelsen at det dessuten avleveres tre manuskripter. Finnes der ikke flere?

— Jo, en hel mengde.

— Hvilken verdi har den Arnagnæanske samling for oss?

— Den er en hovedkilde til vår historie i den senere del av middelalderen. De 1136 dokumenter fra samlingen betyr derfor en overordentlig verdifull tilvekst til vårt originale historiske materiale fra den tid. For vår historiske og sprog-historiske forskning er det en meget stor lettelse at disse dokumen-

ter nu blir tilgjengelige her i landet, så at man slipper å gjøre reiser til København for å studere dem. Hvad den Arnagnæanske samling angår, har danskene tidligere holdt på at den, fordi den var et legat, og fordi stiftelsesdokumentet var stadfestet av den eneveldige konge, ikke kunde forminskes. Det har de skutt sig inn under og derfor tilbakeholdt disse ting, som i virkeligheten bare er lånt fra norske arkiver til professor Arne Magnusson mot hans skriftlige kvitteringer, som fremdeles er i behold.

Det er i høi grad gledelig at danskene nu er kommet til den eneste rimelige og rettfærdige opfatning av forholdet, og vil levere tingene tilbake. Vi skal være dem takknemlige for at de har opbevart disse uvurderlige dokumenter så godt at vi nu får dem tilbake i god behold. Avleveringen kan man ta som et uttrykk for at en ny ånd begynner å gjøre sig gjeldende med hensyn til arkivoppgjøret mellem Danmark og Norge. Den tidligere tilbakeholdenhet fra dansk side, som i og for sig har været helt forklarlig ut fra konservative danske synspunkter, begynner å vike pllassen for en forståelse av at de arkivsaker som Norge gjør krav på og som vi nu delvis får tilbake, tilhører Norge. Vi vil opfatte det slik her i Norge at disse saker ikke er, og aldri har været, danske arkivsaker, men norske arkivsaker, beroende i Danmark, men ikke tilhørende Danmark. Jeg har med glede festet mig ved at den danske minister i innledningen til sin skrivelse bruker nettop et slikt uttrykk: «de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge».

— Hvilken innflydelse vil den kommende avlevering få på arkivsaken i sin almindelighet?

— Det er meget tilfredsstillende for oss å få utfylt lakuner i det norske riksarkivs serier av tidligere avleveringer fra Danmark, men man vil i Norge ikke kunne slå sig til ro med den avlevering vi nu skal motta og betrakte den som avsluttende. Vi er Danmark takknemlig for den imøtekommenhet denne avlevering er et vidnesbyrd om, men det er vårt håb at stemningen i Danmark overfor de norske ønsker ytterligere vil utvikle sig til vår fordel, slik at den tid en gang vil komme da vi mottar fra Danmark de

Hovedsaken ved de arkivrekker det her er tale om er at de er det autentiske uttrykk for statsmyndighetens funksjon som rikets regjering. Man kan nok si at regjeringsmakten var felles for begge riker under unionstiden, men den myndighet og funksjon arkivsakerne er uttrykk for, var dansk for Danmarks vedkommende og norsk for Norges.

I de senere år hadde vi begynt å låne op fra København særlig de norske skinnbrev fra den Arnagnæanske samling for å få dem fotografert til studiebruk. Herefter kan vi forhåpentlig spare utgiftene til det. Slik fotografering er en meget bekostelig affære.

— Har danskene fotografert de ting som nu vil bli utlevert?

— Det tror jeg ikke. Disse ting har praktisk talt bare interesse for Norge, og betyr derfor ikke noget tap for dansk forskning.

— Er alle arkivsakerne i god stand?

— Ja, man må si at de er meget vel bevart og godt ordnet og katalogisert. Danskene er jo fortreffelike arkiv- og biblioteksfolk.

— Blir transporten vanskelig?

— Neppe. Jeg antar sakene kan pakkes i almindelige kasser og

Afløpssten nr. 252.
13 Mars 1937.

Hjem til Norge.

Det er en gledelig meddelelse Utenriksdepartementet gir idag om at Danmark har besluttet å gi tilbake til Norge en del av våre arkivsaker der nede fra felleskongetiden.

Vi betrakter det som en vennlig handling, utsprunget av ønsket om i størst mulig grad å komme Norge imøte når det gjelder disse gamle mellomværender.

Det er i den ånd de nordiske land har valgt å ordne op sig imellem. Vi håber at denne ånd fortsatt vil være til stede — og at den stadig vil styrkes.

Tiden Tegn nr. 109
13 Mai 1938.

En utstrakt hånd.

Den store gave av arkivsaker, som Danmark har overrakt Norge og som vi bringer en offisiell meddelelse om idag, vil bli motatt med glede i vårt land. Den omfatter ikke alt, hvad Norge har ønsket og særlig omfatter den ikke de viktigste dokumenter, de såkalte Norske registre. Men den er allikevel overordentlig verdifull og fremfor alt kaster det glans over gaven, at de Arnemagnæanske samlinger, en hovedkilde til studiet av sagalitteraturen, kommer tilbake til Norge. Vi vilde ikke være norske, hvis vi ikke i vårt stille sinn ønsket at dette bare var det første skritt til løsning av arkivsaken. Men forhåpentlig er det også en norsk egenskap, at vi kan vise vår opriktige takknemlighet over det, som er skjedd.

Vi vil motta gaven i den ånd, som den er ment — som en utstrakt hånd. Vi tar neppe feil i, at Danmarks dyktige og avholdte minister i Oslo, Kaufmann, har interessert sig sterkt for spørsmålet og at det skyldes hans initiativ og arbeid, at dette første utmerkede resultat er nådd. Men minister Kaufmann er ennå en ung mann. Kanskje det er tillatt å minne ham på, at der ennå er laurbær å vinne!

Ti det som nu trenges — og som i virkeligheten også ønskes

på begge sider av Skagerakk — er en vennskapelig utjevning av alle gamle tvistepunkter mellom Norge og Danmark. Det skulde ikke være uoverkommelig, når vi legger godviljen til — og det er i høy grad nødvendig. Det som binder Norge og Danmark sammen er uendelig meget mere enn det, som skiller dem, og vi trenger i disse tider, at båndene styrkes. Separatismens tid er forbi i verden, det lar sig ikke nekte. De store stater søker allianser; de små drives sammen i blokkdannelser. Selv om det nordiske samarbeid ikke får fastere former enn det har, er det ubestridelig, at det har fått en politisk karakter og at det er blitt en politisk faktor. Og vi tør regne med, at Norden, så lenge det representerer Europas rolige hjørne, er en politisk faktor, som vil bli hørt.

Altså takker vi for det danske håndslag! Og vi håper av hjertet, at det kan danne innledningen til et endelig og lykkelig oppgjør mellom de gamle tvillingriker.

63. 1936, 184

Tiden Tegn m. 109
13 Mai 1937.

B. 1936, s. 184

Storartet gave av norske arkivsaker fra Danmark til Norge.

Gaven omfatter blandt annet de Arnemagnæanske samlinger og en lang rekke verdifulle karter
Men „Norske registre“ står ennå igjen.

UTENRIKSDEPARTEMENTET MEDDELER:

Fra den danske minister i Oslo har utenriksminister Koht mottatt følgende skrivelse, datert Oslo 15. april 1937:

„Herr Udenrigsminister.

Som bekendt har Spørgsmaalet om de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge været Genstand for adskillig Drøftelse mellem historisk interesserede og mellem de to Landes Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og historiske Betragtninger, som fra forskellige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Bibliotheker har nu besjælet af Ønsket om saavidt muligt at imødekomme norske Synspunkter, iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier etc., der vilde have deres naturlige Plads i Norge.

De pågældende Myndigheder og Institutioner har derefter uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande foreslaaet at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Herr Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet:

En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges særlige Historie, og som findes opført paa hoslagte Fortegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag I—XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til

2) Fra Den Arnemagnæanske Stiftelse:

1136 Dokumenter og 3 Manuskripter hidrørende fra Arkivet paa Akershus og fra Stiftskisterne i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim og bestaaende af Diplomer, som Arne Magnussen i sin Tid har modtaget til Laans fra norske offentlige Institutioner, jfr. vedlagte Specifikation.

3) Fra Universitetsbibliotheket. Den Brunnische Samling, væsentlig omfattende Kongsberg Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det Kongelige Bibliothek:

202 Kort-Numre vedrørende norske Omraader, i mange Tilfælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af opimod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Bevæggrunde, ud fra hvilke ovennævnte Aflevering finder Sted, beder jeg Dem, Herr Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

Henrik Kauffmann.

Som svar på denne skrivelse har utenriksminister Koht sendt den danske minister følgende skrivelse, datert 8. mai 1937:

„Herr minister!

Eg har med glede teke imot den meldinga og det tilbodet som De har sendt meg med brev frå 15. april iår.

De veit at dei norske ynskemåla i arkivsaka femner om mykje meir enn det som den danske regjeringa no sender oss. Og eg torer framleis vona at dei danske styresmaktene ein gong vil godkjenna fullt ut dei

Kaufmann.

vedkjem Noreg, då tek eg dette som eit vitemål om den gode viljen hos regjeringa til å få løyst stridsspørsmåla millom dei to lan-

arkivet, og eg har fått svar tilbake at Riksarkivet er ferdig til å taka imot den nye sendinga frå Danmark. Eg torer då gå ut ifrå at dei praktiske spørsmåla med framsendinga blir greidd i samråd millom det norske Riksarkivet og dei danske institusjonane som saka vedkjem.

Frå den norske regjeringa ber eg no fram ei varm takk for det tilbodet eg har fått, og eg bed Dykk, herr minister, vera viss på min høgste vyrdnad.

Halvdan Koht.

TIL DETTE KNYTTER RIKSARKIVET FØLGENDE OPLYSNINGER:

Det er fjerde gongen det kjem ei stor sending med arkivsaker frå Danmark til Noreg.

Første gongen var i åra 1820—1822, etter konvensjonen frå 1. september 1819 om oppgjerd millom Noreg og Danmark. Då kom hovudsendinga, ikring 1200 sekker arkivsaker. Desse sakene er no grunnstommen i det norske riksarkivet fyre 1814.

Andre gongen var i 1848, då vårt riksarkiv fekk tilsendt frå Danmark 3 store kasser med arkivsaker, fyrst og fremst protokollar, kart og andre dokument frå den store grenseuppgongen mot Sverige midt i 1700-åra.

Tredje gongen var i 1851, då det kom 48 kasser med arkivsaker. Fyreått hadde det vore tingingar med Danmark om ei endelig arkivoppgjerd. I den traktaten som tingingane førde til, står det at Noreg no har fått alle dei arkivsaker det hadde krav på.

I det danske riksarkivet har denne fråsegna ikkje vore teken heilt etter bokstaven. Ut gjennom åra kom ordningsarbeidet til å føre

theke sender 262 norske kart. Universitetsbibliotheket sender den Brunnich'ske samlinga, på lag 200 band som gjeld norske bergverk. Den Arnemagnæanske Stiftelse sender 1136 gamle norske diplom og dessutan dei tri skinnbøkene Bjørgynjar Kålfskinn, biskop Øysteins jordebok („den røde bog“) og Trondheims eldste kapitelsbok, alt saman saker som var utlånt til bruk for Arne Magnusson for ikring 240 år sidan, og som seinare har gått inn i Den Arnemagnæanske Samling. Med denne sendinga frå den Arnemagnæanske Stiftelse har eit gammalt norsk-dansk stridsspørsmål vorte løyst.

A skilja millom norske og danske saker i det dansk-norske regjeringsarkiva frå tida fyre 1814 er inga lett oppgåva, og det har vore ulike meiningar i Noreg og Danmark om kvar grensa skal dragast. Mange protokollar gjeld Danmark og Noreg under eit, så det kan aldri bli til å få dei utlevert. Men i det danske riksarkivet finst òg saker som Noreg alt frå 1822 har halde fram ynske um å få, og som ikkje har kome med i den siste sendinga heller. Dette gjeld fyrst og fremst dei særskilt norske rekene med kongelige kopibøker og resolusjonsprotokollar. Brevskiftet millom den danske ministeren i Oslo og den norske utanriksministeren syner at spørsmålet um å lata Noreg få desse sakene framleis står ope.

om de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge været Genstand for adskillig Drøftelse mellem historisk interesserede og mellem de to Landes Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og historiske Betragtninger, som fra forskellige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Bibliotheker har nu besjælet af Ønsket om saavidt muligt at imødekomme norske Synspunkter, iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier etc., der vilde have deres naturlige Plads i Norge.

De pågældende Myndigheder og Institutioner har derefter uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande foreslaaet at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Herr Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet:

En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges særlige Historie, og som findes opført paa hoslagte Fortegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag I—XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til Arkivgrupper, der tidligere er afleveret til Norge, og som fremdraget under senere Omordninger.

b) visse Arkivalier, der antages at stamme fra lokale norske Arkiver, og

c) visse Arkivalier, som fra gammel Tid har henligget i det danske Rigsarkiv som særlige „norske Samlinger“.

Specifikation.

3) Fra Universitetsbibliotheket.

Den Brunnischske Samling, væsentlig omfattende Kongsberg Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det Kongelige Bibliothek:

202 Kort-Numre vedrørende norske Omraader, i mange Tilfælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af opimod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Bevæggrunde, ud fra hvilke ovennævnte Aflevering finder Sted, beder jeg Dem, Herr Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

Henrik Kauffmann.

Som svar på denne skrivelse har utenrigsminister Koht sendt den danske minister følgende skrivelse, dateret 8. mai 1937:

„Herr minister!

Eg har med glede teke imot den meldinga og det tilbodet som De har sendt meg med brev frå 15. april iår.

De veit at dei norske ynskemåla i arkivsaka femner om mykje meir enn det som den danske regjeringa no sender oss. Og eg torer framleis vona at dei danske styresmaktene ein gong vil godkjenna fullt ut dei krava som vi på norsk side la frem i dei forhandlingane som vart førde i desember 1923.

Men når den danske regjeringa no av fri vilje vil senda til Noreg so stor ein part av arkivsaker og andre dokument i Danmark som

Kaufmann.

vedkjem Noreg, då tek eg dette som eit vitemål om den gode viljen hos regjeringa til å få løyst stridsspørsmåla millom dei to landa og byggja tilhøvet millom dei på venskap og tiltru.

Eg har sendt meldinga Dykkar fram til Kyrkje- og Undervisningsdepartementet og det norske Riks-

Frå den norske regjeringa ber eg no fram ei varm takk for det tilbodet eg har fått, og eg bed Dykk, herr minister, vera viss på min høgste vyrdnad.

Halvdan Koht.

TIL DETTE KNYTTER RIKSARKIVET FØLGENDE OPLYSNINGER:

Det er fjerde gongen det kjem ei stor sending med arkivsaker frå Danmark til Noreg.

Første gongen var i åra 1820—1822, etter konvensjonen frå 1. september 1819 um oppgjerd millom Noreg og Danmark. Då kom hovudsendinga, ikring 1200 sekker arkivsaker. Desse sakene er no grunnstommen i det norske riksarkivet fyre 1814.

Andre gongen var i 1848, då vårt riksarkiv fekk tilsendt frå Danmark 3 store kasser med arkivsaker, fyrst og fremst protokollar, kart og andre dokument frå den store grenseuppgongen mot Sverige midt i 1700-åra.

Tridje gongen var i 1851, då det kom 48 kasser med arkivsaker. Fyreåt hadde det vore tingingar med Danmark um ei endelig arkivoppgjerd. I den traktaten som tingingane førde til, står det at Noreg no har fått alle dei arkivsaker det hadde krav på.

I det danske riksarkivet har denne fråsegna ikkje vore teken heilt etter bokstaven. Ut gjenom åra kom ordningsarbeidet til å føre med seg at mange norske saker, helst frå Kanselliet og Rentekammeret, etter kvart vart utskilde til ei særskild samling som det var tanken ein gong å lata Noreg få. Denne samlinga er millom dei arkivsakene som no kjem hit.

Men dessutan fylgjer det med ein mengd saker som den danske arkivstyringa i 1851 meinte burde bli verande i Danmark, og ymist som det ikkje vart reist spørsmål um den gongen, so som domsprotokollar og dokument frå dei norske herredagane 1578—1661 og arkivet etter feltmarskalk Wedel Jarlsberg.

I alt sender det danske riksarkivet no ikring 130 band, 400—500 pakker, og 1100—1200 einskilddokument. Av einskilddokumenta er mange frå millomalderen.

Samstundes med desse sakene frå det danske riksarkivet kjem det viktiga sendingar frå andre danske institusjonar. Det Kongelige Biblio-

alt saman saker som var utlån til bruk for Arne Magnusson for ikring 240 år sidan, og som seinare har gått inn i Den Arnemagnæanske Samling. Med denne sendinga frå den Arnemagnæanske Stiftelse har eit gamalt norsk-dansk stridsspørsmål vorte løyst.

A skilja millom norske og danske saker i det dansk-norske regjeringsarkiva frå tida fyre 1814 er inga lett oppgåva, og det har vore ulike meiningar i Noreg og Danmark um kvar grensa skal dragast. Mange protokollar gjeld Danmark og Noreg under eit, så det kan aldri bli tlae um å få dei utlevert. Men i det danske riksarkivet finst og saker som Noreg alt frå 1822 har halde fram ynske um å få, og som ikkje har kome med i den siste sendinga heller. Dette gjeld fyrst og fremst dei særskilt norske rekene med kongelege kopibøker og resolusjonsprotokollar. Brevskiftet millom den danske ministeren i Oslo og den norske utanrigsministeren syner at spørsmålet um å lata Noreg få desse sakene framleis står ope.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den 13/5 - 37

Danske Biblioteker afgiver Arkivsager i stort Tal til Norge

Norske Pergamentbreve, Statsdokumenter, Kort og fra den arnamagnæanske Samling 1100 middelalderlige Breve overføres til Norge

Norge har videregaaende Ønsker, siger
Udenrigsminister Koht

DEn danske Gesandt i Oslo Kaufmann overrakte i Gaar den norske Udenrigsminister en Note, hvori det meddeltes, at Danmark er villig til at afgive til Norge et betydeligt Antal Arkivsager, der har særlig

have deres naturlige Plads i Norge, og Resultatet er blevet Tilbudet til den norske Regering om Aflevering af et meget betydeligt Antal Arkivsager, først og fremmest fra Rigsarkivet, men ogsaa fra den arnamagnæanske Sam-

Nogle af Arkivsagerne, der skal udleveres.

Interesse for Norge. Hele dette Spørgsmaal har gennem adskillige Aar været Genstand for Drøftelser mellem de to Lande, og der er tidligere af Danmark afgivet vigtige Arkivsager i stort Tal til de norske Arkiver, uden at man dog fra norsk Side har følt sig tilfredsstillet. Imidlertid har nu de danske Arkiver og Biblioteker, besjælet — som det hedder i Minister Kaufmanns

ling, fra Universitetsbiblioteket og fra Det kgl. Bibliotek.

Hvad der skal afleveres

Rigsarkivaren redegør for Tilbudet til Norge.

Rigsarkivar Linvald udtaler, at der fra Rigsarkivet afleveres ca. 700 Pergamentbreve.

Der findes heriblandt en Række

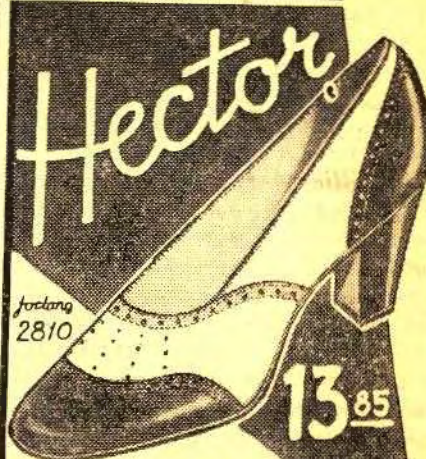
10 Dages Rejser til Verdensudstillingen i Paris

Afrejsedage: 12/6—27/6
11/7—25/7—8/8—22/8—
26/9—10/10..... Kr. 340.-

Program. Oplysninger og Indtegning:

Dansk Rejsebureau

Kbhvn. AMAGERTORV 24 - C. 8048
Odense VESTERGADE 27 - Tlf. 8122
Aalborg BISPENSGADE 3 - Tlf. 6607

Hvidt og blaat

er Sommerens store Mode, som findes i flere forskellige Skindsorter og utallige Model-Variationer i alle Hælehøjder. Hector tører med det største Udvalg i Sommersko.

TIL HELSINGFORS

hver Lørdag Kl. 12

s. s. ARCTURUS 15/8 og ILMATAR 22/8

TIL HULL

hver Fredag Kl. 10,30

s. s. ILMATAR 15/8 og ARCTURUS 22/8

Nærmere ved

Rejsebureauerne eller
Franck & Tobiesen

St. Kongensgade 132 C. 55-5554

Henrivende lille Kjole af det dejligste grove, hvide Hørlerred m. Firklevere og Kanter af blaat Lærred .68,00

Fruekjole, sød og chik, i en ung Facon af diskret stribet Crepe rayon. Findes i store Størrelser til.....98,00

Dennelillechik KJole af groft Hørlerred med stukne Læg og blaa Knapper. Ogsaa i blaat m. hvidt 68,00

hvor det meddeltes, at Danmark er villig til at afgive til Norge et betydeligt Antal Arkivsager, der har særlig

Nogle af Arkivsagerne, der skal udleveres.

Interesse for Norge. Hele dette Spørgsmaal har gennem adskillige Aar været Genstand for Drøftelser mellem de to Lande, og der er tidligere af Danmark afgivet vigtige Arkivsager i stort Tal til de norske Arkiver, uden at man dog fra norsk Side har følt sig tilfredsstillt. Imidlertid har nu de danske Arkiver og Biblioteker, besjælet — som det hedder i Minister Kaufmanns Skrivelse til den norske Regering — af Ønsket om saa vidt muligt at imødekomme norske Synspunkter, iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier der vilde

meget betydeligt Antal Arkivsager, først og fremmest fra Rigsarkivet, men ogsaa fra den arnamagnæanske Sam-

ling, fra Universitetsbiblioteket og fra Det kgl. Bibliotek.

Hvad der skal afleveres

Rigsarkivaren redegør for Tilbudet til Norge.

Rigsarkivar Linvald udtaler, at der fra Rigsarkivet afleveres ca. 700 Pergamentbreve.

Der findes heriblandt en Række norske Statsdokumenter fra Tiden før Foreningen med Danmark. Største Parten af en anden Gruppe staar i Forbindelse med, at den bekendte Statsmand Hannibal Sehested, der i en Række Aar var Statholder i Norge, erhvervede omfattende Godsbesiddelser i dette Land. Alle Adkomstbrevene til dette Gods findes nu i Danmark. En tredje Gruppe danner de saakaldte Norske Pergamenter, i alt 266 Pergamentsbreve. Det er i det væsentlige private Dokumenter om Køb og Salg af norske Ejendomme og stammer fra Tiden 1224—1680. Desuden udleveres to større Grupper Norske Samlinger og Norske Papirer, i alt 17 Bind og 70 Pakker. Samlingen indeholder særlig Jordebøger, Skattemandtal og Matrikler, der har Betydning for Norges indre Historie fra ca. 1448—ca. 1730.

Ca. 30 Protokoller stammer fra Kongens norske Rettefærdighed fra sidste Fjerdedel af det 16. Aarhundrede og første Fjerdedel af det 17. Aarhundrede.

Af Gehejmekonseillet's Sager er allerede tidligere blevet afleveret en Række Indberetninger fra Statholderskabet og andre Myndigheder, de fleste fra den store nordiske Krigs Tid. En hel Del var dog blevet liggende i Danmark. Da det meste vedrører den norske Hærs For-

2810

13⁸⁵

Hvidt og blaat

er Sommerens store Mode, som findes i flere forskellige Skindsorter og utallige Model-Variationer i alle Hælehøjder. Hector tørser med det største Udvalg i Sommersko.

TIL HELSINGFORS

hver Lørdag Kl. 12

s. s. ARCTURUS 15/8 og ILMATAR 22/8

TIL HULL

hver Fredag Kl. 10,30

s. s. ILMATAR 14/8 og ARCTURUS 21/8

Nærmere ved

**Rejsebureauerne eller
Franck & Tobiesen**

St. Kongensgade 132 C. 55-5554

plejning og Foretagender mod Sverige, samles det nu altsammen i Norge.

Endvidere afleveres ca. 30 Pakker Koncepter til norske Kancellibreve fra Tiden før 1660.

Fra Tiden mellem 1660 til 1814 er de allerfleste Sager vedrørende Norge for længst blevet afleveret. Enkelte Grupper blev dog holdt tilbage, og adskilligt er senere blevet fundet frem, og alt dette, der saaledes kan betragtes som Supplementet til tidligere afleverede Sager, bliver nu afgivet. I alt drejer det sig om ca. 30 Bind og 275 Pakker. Adskilligt af det har mindre Betydning, men der findes dog derimellem Akterne vedrørende Udarbejdelsen af Christian Vs norske Lov. — Endelig kan nævnes, at der udleveres en hel del Kort. Navnlig over norske Fæstninger og Fritsø Jernværks Arkiv 59 Bind, som af en eller anden Grund var havnet i København, samt en norsk Generals Arkiv fra det 18 Aarhundrede, ca. 60 Pakker.

Den lærde Islænder, der glemte at tilbagelevere laante Sager.

Det kgl. Bibliotek afleverer flere Hundrede haandtegnede Kort over større og mindre Dele af Norge. Fra

Henrivende lille Kjole af det dejligste grove, hvide Hørlærred m. Firkløvere og Kanter af blaat Lærred **68,00**

Fruekjole, sød og chik, i en ung Facon af diskret stribet Crepe rayon. Findes i store Størrelser til.....**98,00**

Dennelillechike Kjole af groft Hørlærred med stukne Læg og blaa Knapper. Ogsaa i blaat m. hvidt **68,00**

Chik, hvid Jumperkjole af tykt Pique — hvid Nederdel og hvid og blaa mønstret Trøje. Hvidt Bælte, smaa **38⁰⁰**

Her er 4 Sommerkjoles!

Yndige Ting i Varmen, vi venter paa —

Ilum

Kjole-Afdelingen 3. Sal

Universitetsbiblioteket afleveres den saakaldte Brunnichs Samling, ca. 200 Bind, hvoraf det meste hører til Kongsberg Selyværks Arkiv.

Endelig udleveres der af den arnamagnæanske Samling ca. 1100 middelalderlige norske Breve. Saa godt som alle stammer de fra de norske Bispe-

arkiver, Oslo, Trondheim og Stavanger, nogle faa fra Bergen, mens ca. 30 vistnok har hørt hjemme i Arkivet paa Akershus. De allerfleste omhandler Køb og

Helle Habitter
Freseo og let Kamgarn 1800

Faas kun hos

JULIUS KOPP
AMAGERTORV 21 KØBENHAVN
ESTABLERT 1870

**DEN
ORIGINALE
KLOSTER
TONIC**

Den har Alder!
— og det er Alderen, som
giver Styrke og Buket.
Kr. 2,25 pr. 1/1 Fl.

HIGHLAND QUEEN
SCOTCH WHISKY
10 years old, before it's sold!

Er det Øjnene?
gaa til
Cornelius Knudsen

Salg af norsk Jordegods. — Islænderen
Arne Magnusson, der døde i 1730, var
en lærd Samler, som havde Held til at
erhverve den store Mængde af islandske
Haandskrifter, der nu findes paa Uni-
versitetsbiblioteket. Af norske og is-
landske, mest kirkelige Embedsarkiver,
fik han tillige udlånt en Række mid-
delalderlige Breve. Han lovede at levere

TRUBENISERET

Starmount
har alle Fordelene

Navnet Starmount er en
Garanti for den gode
Kvalitet og den fuld-
endte Pasform.

Den trubeniserede Flip
er altid som ny, behage-
lig som en blød, elegant
som en stiv Flip. Den er
let at vaske og beholde
sine trubeniserede Egen-
skaber hele sin Levetid.

**Trubeniseret
Starmount
13.50 Kr.
Netterstrøm**
Vesterbrogade 17

disse tilbage, havde ogsaa til Hensigt
at holde sine Løfter, men fik aldrig op-
fyldt dem. Tit og mange Gange har det
været paa Tale at tilbagelevere disse
Breve. Med de islandske skete det for
nogle Aar siden, med Hensyn til de nor-
ske førtes der Forhandlinger allerede i
1851, under hvilke navnlig A. S. Ørsted
udtalte sig for Afleveringen, som dog
ikke blev til noget. 13. 1936, 184

**Norge har videregaaende
Ønsker**

Det fremgaar af den Svarnote, som

Messen
er
aaben
Fredag og Lørdag
til
Kl. 7

den norske Udenrigsminister
Kohrt har sendt Gesandten,
modtager Meddelelsen og
med Glæde, men dog ikke
helt tilfredsstillet ved Afleve-
de nævnte Arkivsager. I S
hedder det:

— De ved, at de norske Ø
Arkivsagen omfatter meget
det, den danske Regering nu
og jeg vover fremdeles at
Haab, at de danske Myndig
gang i fuld Udstrækning vil
de Krav, som vi fra norsk Side
i de Forhandlinger, der førte
ber 1929.

Men naar den danske Re
af fri Vilje vil udlevere Nor
en Del Arkivsager og andre
ter i Danmark, som vedkomr
tager jeg dette som et Vid
Regeringens gode Vilje til at
spørgsmaalene mellem de to
og til at bygge Forholdet n
paa Venskab og Tillid.

Den nærmere Fremgangs
Arkivsagernes Aflevering til
nu nærmere blive aftalt me
Landes Rigsarkiver.

**En rimeligere For-
siger Rigsarkiv**
Paa vor Henvendelse ud

Magasin Ma

Madsen: — Det er sandt jeg
skal have en Pakke Cigaretter.
Smaapenge har jeg rigeligt af siden
jeg fik vekalet den Tieg i Sportvog-
nen!

Madsen: — Nu putter Far Men-
ten i, saa trækker du Skuffen ud,
lille Nikolaj!

Nikolaj: — Nej hvor er det sjovt!
Nikolaj prøve igen!

Madsen: — K
Avtomaten er jo

Tidens Tegn m. 81
9 april 1937.

Nr. 81

Da Danmark satit over Kielertraktaten.

Og nektet å utlevere de norske
riksdokumenter fra fellestiden.

**Førstearkivar Brinchmann om den norsk-
danske arkivsak.**

På „Norsk-dansk ordnings” generalforsamling igår holdt førstearkivar Brinchmann et meget interessant foredrag om „Norges arkivsaker i Danmarks verge”.

Under enevoldstiden hadde ingen av de to særskilte stater noensomhelst folkerepresentasjon; men love og det enkelte rikets indre forvaltning var aldri felles. Norges eneveldige konge utstedte forordninger for Norge og ledet forvaltningen i sitt norske rike gjennom felleskanselliet og de andre felles centralkontorer i København. Her blev alle utferdigelser i kongens navn innført i særskilte kopibøker for hvert rike. Kopibøkene for de kgl. utferdigelser til Norge het derfor „Norske Registre”, og „Norske Tegnelser” eller „Norske Relations- og Resolutionsprotokoller” i rentekammeret (finans- og revisjons-samt indre-departementet) o.s.v.

Disse norske kgl. kopibøker beror fremdeles i København, hvor de fra de gamle felleskontorer, efter hvert som disse reorganisertes, i nyere tid er innlemmet i Danmarks riksarkiv. Å få disse kopibøker ført hit hjem til bruk ved den siden 1814 organiserte administrasjon av det gamle kongerike Norge og til bruk for norske historikere er og blir det hovedkrav Norge må få Danmark beveget til å imøtekomme. Sålenge disse i alt 350 autentiske kgl. kopibøker beror i utenlandsk verge, savner administrasjonens hoveddepot for avgjørelser før 1814 altså den urgamle rikssuveranitetets symbol Norges riksarkiv — sin ryggrad. Uten disse Norges konges kopibøker for rikets indre anliggender er Norges riksarkiv bare et lydrike-arkiv, hvor det endog er brysomt å finne frem teksten i en gammel kgl. utferdigelse bare ved å lete gjennom de avleverte konseptpakker i håp om at det løse papir ikke er forsvunnet.

**KIELERTRAKTATEN BE-
STEMTE, AT ARKIVENE
SKULDE UMLEVERES.**

Straks ordningen med Sverige

var fullbragt 4. november 1814, anholdt Stortinget den nyvalgte konge om å få istand opgjør med Danmark med utskiftning av alle aktiva fra unionstiden; først og fremst blev Norges arkiver krevet hitsendt. I Kielfreden var som i alle andre traktater om territorialendring stipulert at alle arkivsaker og karter skulde utleveres. Som bekjent nektet Danmark å forhandle om aktiva men pukkert på Sveriges konges traktatplikt til å skaffe Danmark midler til dekning av Norges formentlige andel i statsgjelden. Utlevering av arkiver nektet Danmark å foreta før gjeldsparten var betalt. Slik måtte Norge vente i 6 år på sine arkiver, inntil Norge under stormaktenes trusler var tvunget til å betale. Konvensjonen herom 1819 gjentok plikten til å avlevere Norges arkiver. Under forhandlingene skjøt Danmark sig inn under Kieltraktatens uttrykk om arkiver vedkommende det „avståtte” land og nektet å gi fra sig de kgl. kopibøker, fordi disse også inneholdt utferdigelser til Norges skattland. Og da disse ikke var „avstått”, måtte kopibøkene bli i Danmark.

DEN USALIGE KONVENSJON AV 1851.

Samme fortolkningsknepp er alltid siden anvendt for å stoppe norske krav på disse 350 „norske” kgl. kopibøker. Dette fremgår av foredragsholderens omstendeligere skildring av sakens historie frem til den usalige konvensjon av 1851, da Norge måtte formaliter gi avkall på sine kongelige kopibøker for å få utlevert en ny ladning viktige arkivalier, — og dessuten måtte erklære å ha mottatt „alt” og fraskrive sig adgang til å kreve ny utlevering.

Tilslutt skitsertes de veier som muligens kunde føre saken videre, forbi konvensjonen av 1851.

'Nasjonen' nr. 81

9 april 1938.

B 1936, 1. 184

NORGES ARKIVER i København skal hjem!

Førstearkivar Brinchmanns fengende tale under generalforsamlingen i „Norsk-dansk ordning“

«Norsk-dansk ordning» holdt igår sin årlige generalforsamling under ledelse av formannen, statsråd Johan E. Mellbye. Arsberetning blev avgitt og godtatt. Styret som blev valgt ifjor med en funksjonstid av to år består av statsråd Mellbye (formann), dispachør Ameln (næstformann), professor Gjelsvik, folkehøiskolebestyrer Islandsmoen, ingeniør Lehmkuhl, generalkrigskommissær Mjøen, fylkesmann Hroar Olsen, major Quisling, dr. Smedal, ingeniør Spillhaug, dr. Thommessen og prost Trædal.

I forbindelse med generalforsamlingen holdt førstearkivar Brinchmann et meget interessant foredrag om

«Norges arkivsaker i Danmarks verge».

Foredragsholderen gav først en historisk oversikt over det norske arkiv i København. 350 norske kongelige kopibøker beror fremdeles i København, og det er, uttalte hr. Brinchmann, et norsk administrativt og historisk hovedkrav å få disse bøker til landet så fort som mulig.

Så lenge arkivet finnes i Danmark er Norges riksarkiv uten ryggrad — ja det er å betrakte som et lydarkiv. Vi er avhengige av danskene i en så viktig statsfaktor.

— Hvis vi ikke med bestemthet kan fremme vårt krav om å få arkivsakene tilbake, og ikke gå med på å prutte med danskene, da mener jeg at Norge foreløpig bør la saken ligge. Papirene ligger jo godt opbevart så lenge — vi må ikke risikere at vi blir avspist med noen lumpne deler av arkivsakene. Det må bli sund fornuft på begge sider under disse forhandlinger.

Som et folk med selvaktelse kan vi ikke gå med på at landets kongers kopibøker befinner sig i et annet lands eie.

Foredraget høstet kraftig bifall. Statsråd Mellbye uttalte: — Den for nordmennene så triste arkivsak er et utslag av dansk overlegenhet og norsk undfallenhet. Jeg som nordmann er skamfull over at saken ikke er løst for lenge siden. Men vi skal ikke kritisere våre politikere. Folket er selv skyld i at danskene har vårt arkiv. Vi har selv ikke villet løse saken.

Brinchmann uttalte til slutt: — Saken må nu løses med kraftig og målbevisst propaganda, ikke bare i Norge, men kanskje mest i andre land.